

UPPSALA
UNIVERSITET

NCK NATIONELLT CENTRUM
FÖR KVINNOFRID

Dnr NCK 2021/36

Slutredovisning av
regeringsuppdrag: Nationellt
telefonstöd till våldsutsatta
(A2021/02054)

Innehållsförteckning

Inledning	4
Uppdragsbeskrivning	4
Bakgrund	4
Struktur för arbetet med uppdraget	5
Begreppet transpersoner	5
Utredning	6
Centrala utgångspunkter	6
Genomförandet av utredningen	6
Utredningens resultat	7
Beslut	9
Definition av målgruppen "vuxna ickebinära och personer med transerfarenhet"	9
Två separata stödlinjer startas	10
Stödlinjerna drivs av NCK	11
Namn på stödlinjerna	12
Öppettider	12
Praktiska förberedelser inför stödlinjernas öppnande	13
Bemanning av stödlinjerna	13
Utbildning av stödlinjernas medarbetare	13
Tekniska lösningar och stödfunktioner	14
Kommunikation	16
Utmaningar i att nå målgrupperna	16
Grafisk profil och utseende	16
Webbplatser och digitala plattformar	17
Annonsering och marknadsföring	18
Budskap om stödlinjerna	19
Tryckt informationsmaterial	20
Pressarbete	20
Information i samverkan och nätverk	21
Samtalen till stödlinjerna	22
Samtalen i siffror	22
Samtalens innehåll	25
Sammanfattande reflektioner utifrån samtalen till stödlinjerna	30
Medarbetarnas reflektioner	32

Sammanfattning och avslutande reflektioner	35
Kännedom om stödlinjerna	36
Förslag på fortsatt drift	37
Bilagor	39
Bilaga 1: Ekonomisk redovisning	39
Bilaga 2: Förteckning över organisationer och myndigheter	40
Bilaga 3: Utredningens resultat, detaljerat	41

Inledning

Denna rapport är en slutredovisning av uppdraget att starta en pilotverksamhet med nationellt telefonstöd till män och transpersoner som utsatts för våld i nära relationer och/eller sexuella övergrepp.

Uppdragsbeskrivning

Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) fick 28 oktober 2021 i uppdrag av regeringen att starta en pilotverksamhet för att tillhandahålla nationellt telefonstöd. Pilotverksamheten skulle rikta sig till målgrupperna *män* och *vuxna ickebinära personer och personer med transerfarenhet* som utsatts för den typ av våld som omfattas av den nationella strategin för att förebygga mäns våld mot kvinnor, exempelvis våld i nära relationer eller sexuella övergrepp, oavsett sexuell läggning och om man befinner sig i en relation eller inte. Pilotverksamheten för målgrupperna kunde organiseras tillsammans med den befintliga nationella stödtelefonen för våldsutsatta, Kvinnofridslinjen, eller i samverkan med någon annan aktör. Pilotverksamheten för vuxna ickebinära personer och personer med transerfarenhet kunde även organiseras inom ramen för Kvinnofridslinjen eller stödtelefonen som riktar sig till män eller på annat sätt som bedömdes lämpligt och resurseffektivt. I uppdraget ingick att inhämta synpunkter och kunskap från ett antal myndigheter och organisationer samt sprida information om telefonstödet till de berörda målgrupperna.

För uppdraget fick NCK använda 200 000 kronor under 2021 samt 3,4 miljoner kronor årligen under 2022 och 2023. I slutet av december 2022 fick NCK beslut om ökat anslag för regeringsuppdraget med ytterligare 1,6 miljoner kronor för 2023.

Uppdraget sträckte sig från 28 oktober 2021 till 31 december 2023.

Rapportering och redovisning

En skriftlig delredovisning av uppdraget lämnades till regeringen 31 mars 2022 med en nulägesbeskrivning, en genomförandeplan, och resonemang kring centrala frågeställningar.

En muntlig delrapport av uppdraget gavs 15 juni 2023. Under mötet presenterades statistik för stödlinjernas drygt 100 första dagar samt kommunikationssatsningar och resultat. Frågan adresserades om stödlinjernas fortsatta drift efter uppdragets slut.

Enligt uppdraget ska slutredovisningen omfatta förslag på hur telefonstödet i sin helhet ska fortsätta att drivas med en analys av för- och nackdelar med att fortsätta med separata stödtelefoner. Särskilt övervägande ska göras över vad som krävs för att på bästa sätt utforma verksamheten som en sammanhållen stödtelefon med kapacitet att ge stöd till alla grupper som omfattas av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Redovisningen ska omfatta information om och en analys av hur målgrupperna för uppdraget har kännedom om och vänder sig till telefonstödet. Redovisningen ska också innehålla en analys av hur förslaget om fortsatt drift påverkar andra grupper som exempelvis hbtqi-personer och personer som utsatts i prostitution och människohandel.

Bakgrund

Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) är ett nationellt kunskapscentrum vid Uppsala universitet och Akademiska sjukhuset. Centrumet arbetar för att höja kunskapen nationellt om mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer

genom utbildning, forskning, metodutveckling och informationsverksamhet samt erbjuder även stöd till våldsutsatta kvinnor.

På uppdrag av regeringen driver NCK sedan december 2007 Kvinnofridslinjen, som är Sveriges nationella stödtelefon för kvinnor som utsatts för fysiskt, psykiskt, sexuellt eller ekonomiskt våld. Kvinnofridslinjen är öppen dygnet runt alla dagar på året och samtalet är kostnadsfritt för den som ringer.

NCK fick i juni 2019 i uppdrag av regeringen att under året fortsatt driva, stärka och utveckla verksamheten med den nationella stödtelefonen Kvinnofridslinjen (A2019/01272/JÄM). I uppdraget ingick också att lämna förslag på hur verksamheten med den nationella stödtelefonen kunde utvecklas till att också omfatta våldsutsatta män och pojkar samt personer som identifierar sig på annat sätt än som kvinna eller man, flicka eller pojke. Uppdraget redovisades i mars 2020. I redovisningen föreslog NCK ett pilotprojekt med en separat stöddlinje för män som utsatts för våld i en nära relation eller sexuella övergrepp, med ett eget telefonnummer och särskild personal. Samtidigt föreslogs att personer som varken identifierar sig som man eller kvinna liksom tidigare ska vara välkomna att kontakta Kvinnofridslinjen eller skulle kunna välja att ta kontakt via den andra linjen.

Struktur för arbetet med uppdraget

Arbetet inleddes i november 2021 med tillsättandet av en intern styrgrupp och uppdrag om förstudie till en utredare och en forskare. En projektledare anställdes och var på plats i april 2022 varpå arbetet gick in i en mer aktiv fas och en arbetsgrupp tillsattes. Utöver projektledaren har arbetsgruppen bestått av två kommunikatörer samt styrgruppen. Medarbetare vid NCK:s samtliga verksamhetsområden har bidragit till arbetet.

Begreppet transpersoner

Begreppet transpersoner används genomgående i denna redovisning som ett samlingsbegrepp för målgruppen som i uppdraget benämns *vuxna ickebinära personer och personer med transerfarenhet*. Se rubrik ”Definition av målgruppen ’vuxna ickebinära och personer med transerfarenhet’” sida 9 för bakgrund till detta.

Målgruppen våldsutsatta transpersoner är en heterogen grupp, som delvis inkluderas i målgruppen våldsutsatta män som ingår i detta uppdrag och delvis i målgruppen våldsutsatta kvinnor som NCK:s nationella stöddlinje Kvinnofridslinjen riktar sig till. På samma sätt ingår målgrupperna män och kvinnor delvis i målgruppen transpersoner. I denna redovisning särskiljs målgruppen män och transpersoner av praktiska skäl, dock har gruppen transpersoners heterogenitet varit utgångspunkten.

Utredning

Centrala utgångspunkter

Följande utgångspunkter identifierades som centrala för arbetet med uppdraget.

Antal stödlinjer och verksamhetens placering

Hur verksamheten skulle organiseras var en grundläggande fråga och flera alternativ var möjliga. Pilotverksamheten kunde drivas inom ramen för Kvinnofridslinjen, samorganiseras med Kvinnofridslinjen, eller drivas i samverkan med annan extern aktör. Telefonstödet kunde delas upp på flera olika linjer eller hållas samman till en linje. Dock gjorde uppdraget det tydligt att telefonstödet som skulle riktas mot män skulle vara separat, vilket uteslöt alternativet att driva det inom ramen för Kvinnofridslinjens verksamhet. En viktig utgångspunkt har varit att det är den som är våldsutsatt som själv ska få avgöra vilken stödlinje hen vill kontakta. Hur verksamheten organiseras ska inte få någon att känna sig hänvisad till en särskild telefonlinje mot sin vilja.

Tillgänglighet

En så god tillgänglighet som möjligt, i form av telefonstödet öppettider, inom ramen för uppdragsbudget var en av de viktigaste premisserna. En god tillgänglighet är förstås viktig för den som söker stöd, men också för att kunna utvärdera pilotverksamheten. Ett telefonstöd med alltför begränsade öppettider försvårar möjligheten att bedöma om antal samtal motsvarar stödbehovet hos målgrupperna.

Kompetens

Våldet kan se likartat ut oavsett om den som är utsatt är kvinna, man, ickebinär eller har transerfarenhet. Men de samhällsliga omständigheterna är olika, vilket kan få som konsekvens att våldet uppfattas och tolkas olika. Specifik kompetens för de olika målgrupperna av stödsökande var därför avgörande för att säkerställa att de som svarar i telefonstödet ska kunna ge ett professionellt bemötande.

Kostnadseffektivitet

Pilotverksamheten skulle drivas så kostnadseffektivt som möjligt.

Kvinnofridslinjen får inte påverkas negativt

En viktig premiss har varit att arbetet med pilotverksamheten inte får ta resurser i anspråk från Kvinnofridslinjen, som inte har tillräckliga resurser för att kunna besvara alla samtal som kommer in.

Genomförandet av utredningen

Utredningen inleddes med en förstudie inkluderande omvärldsanalys, forskningssammanställning, kartläggning och inventering. Omvärldsanalysen omfattade verksamheter i Sverige som arbetar stödjande mot målgrupperna liksom intervjuer med några av de nordiska ländernas nationella stödlinjer för våldsutsatta. Forskning sammanställdes om tendenser och utmaningar i våldsutsatta mäns hjälpsökande, i framförallt en nordisk kontext. En inventering gjordes av forskning och rapporter som berör våldsutsatta transpersoner. Ett arbete

inleddes med att nationellt kartlägga resurser att vid behov kunna hänvisa våldsutsatta män och transpersoner till. NCK:s interna resurser inventerades vilket resulterade i uppdatering av NCK:s kunskapsbank och en grundläggande utbildning om transpersoners utsatthet för våld som riktades till samtliga medarbetare.

NCK har undersökt vilka aktörer som skulle ha möjlighet att driva nationellt telefonstöd till målgrupperna våldsutsatta män och transpersoner; externa aktörer och Kvinnofridslinjen inkluderat. Kompetenskraven för de som ska bemanna telefonstödet har utretts.

I utredningen har dialogmöten genomförts med relevanta organisationer, stödlinjer och myndigheter¹. Fokusgruppssamtal har genomförts med medarbetare från Kvinnofridslinjen. Syftet med dialogmötena och fokusgruppssamtalen har varit att inhämta synpunkter på uppdraget samt samla in kunskap och erfarenhet kring våldsutsatta män och transpersoner.

Utredningens resultat

Här presenteras kortfattade sammanfattningar av vad som framkom i utredningen. För en mer utförlig redovisning, se bilaga 3.

Sammanfattning av dialogmöten och fokusgruppssamtal

Som en del av utredningen har NCK genomfört dialogmöten med sammanlagt nitton organisationer och sju myndigheter². Fokusgruppssamtal har genomförts med medarbetare på Kvinnofridslinjen.

I möten med organisationer och i fokusgruppssamtalen framkom att stödbehoven hos våldsutsatta män och kvinnor är lika på ett generellt plan men att hjälpsökande kan skilja sig åt på gruppnivå. Flera av de hinder för hjälpsökande som lyftes kan kopplas till begränsande maskulinitetsnormer, exempelvis svårigheter att relatera till begrepp som ”offer”. Utifrån erfarenheter med målgruppen män lyftes vikten av ett direkt tilltal till våldsutsatta män och specifik kompetens för att möta stödsökande män som både kan vara utsatta och förövare.

Gällande målgruppen transpersoner lyftes särskilt vikten av specifik transkompetens för att kunna ge stöd till våldsutsatta transpersoner. Målgruppens erfarenheter av dåligt bemötande från olika samhällsinstanser kan avspeglas i stödsamtalen och kan göra att det tar tid att bygga tillit till målgruppen. Vikten av ett direkt tilltal lyftes även här, dock poängterades det att det kan skilja sig åt vilken linje man vill ringa. Flera organisationer rekommenderade tydlighet i begreppsanvändningen.

Några gemensamma teman lyftes för både våldsutsatta män och våldsutsatta transpersoner, som vikten av hbtqi-kompetens. Flera verksamheter påpekade att det tar tid att både nå och bygga tillit hos målgrupperna och att det är viktigt att signalera att män och transpersoner är värda att skyddas från våld. Svårigheten att hitta specialiserat stöd till målgrupperna lyftes, likaså att de breda samhällsresurser som finns har brister, exempelvis utifrån kompetens och förtroende. Flera rekommenderade att förbereda för samtal utanför stödlinjens funktion samt att ge stöd via chatt för att sänka tröskeln för hjälpsökande och för att nå unga vuxna.

Även i möten med myndigheter lyftes vikten av målgruppsanpassad kompetens inklusive kompetens att möta män som både är utsatta och förövare. Likaså lyftes problematiken i att det

¹ Se bilaga 2 för förteckning.

² Se bilaga 2 för förteckning.

saknas spetskompetens för målgrupperna bland samhällets stödresurser. Att tydligt kunna kommunicera vem stödet är till för sågs som centralt. Jämställdhetsmyndigheten och Socialstyrelsen rekommenderade att två separata linjer startas, övriga myndigheter uttalade sig inte.

Sammanfattning av forskningssammanställningen om tendenser och utmaningar i våldsutsatta mäns hjälpsökande

Den forskning som finns visar på många likheter med det som lyftes av olika organisationer i dialogmöten, exempelvis likheter i stödbehov hos män och kvinnor och att begränsande maskulinitetsnormer kan utgöra hinder för hjälpsökande. Vidare lyfts vissa specifika hinder kopplat till olika grupper av män, exempelvis hot om outing för hbtq-män. Rädslan att inte bli trodd, att bli misstänkliggjord eller förlöjlignad återkommer i flera studier. Den våldstyp som är vanligast att söka stöd för är utsatthet för psykiskt våld.

Behovet av riktat stöd med låg tröskel lyfts i flera studier, där ordvalen i marknadsföringen blir centralt, exempelvis att använda andra ord än ”våld”.

Många studier lyfter bristen på särskilda hjälpinsatser för våldsutsatta män samt att det är bra att förbereda för samtal från män som inte är våldsutsatta.

Sammanfattning av intervjuer med nationella stödlinjer för våldsutsatta i Danmark, Norge och Finland

Representanter från Danmark, Norges och Finlands nationella stödlinjer för våldsutsatta intervjuades. Samtliga stödlinjer riktar sig till alla våldsutsatta oavsett kön, till närstående och till yrkesverksamma.

Fördelar som lyftes med att ha en enda stödlinje för våldsutsatta är att den som tar kontakt vet att de har hamnat rätt, att stödbehovet är liknande oavsett kön samt att det är en kostnadseffektiv struktur. Det framhölls dock att våldsutsatta män och hbtqi-personer kan uppleva att deras situation inte är i fokus för en stödlinje som främst används av kvinnor som utsätts för våld av män. Likt studier i forskningssammanställningen lyfter representanterna vikten av riktad kommunikation för att nå målgrupperna, exempelvis rekommenderades att använda beskrivningar av våldet och inte bara ordet våld. Likaså rekommenderades att förbereda för samtal som inte handlar om våldsutsatthet.

Förväntat antal samtal

Som ett underlag för tillräcklig bemanning gjordes en uppskattning av ett förväntat antal samtal från våldsutsatta män och transpersoner. Uppskattningen har varit svår att genomföra utifrån faktorer som brist på jämförande verksamheter, forskning, kunskap om storleken på gruppen transpersoner samt att målgruppernas kännedom om stödet påverkar antal samtal.

Utifrån några centrala källor³ och samtal med organisationer som möter målgrupperna bedömdes att antalet samtal från våldsutsatta män inte skulle överstiga 1 575 samtal under perioden som telefonstödet var öppet under 2023 (tio och en halv månad). För våldsutsatta transpersoner gjordes bedömningen att antalet samtal inte skulle överstiga 228 under samma period.

³ Se bilaga 3 för mer information.

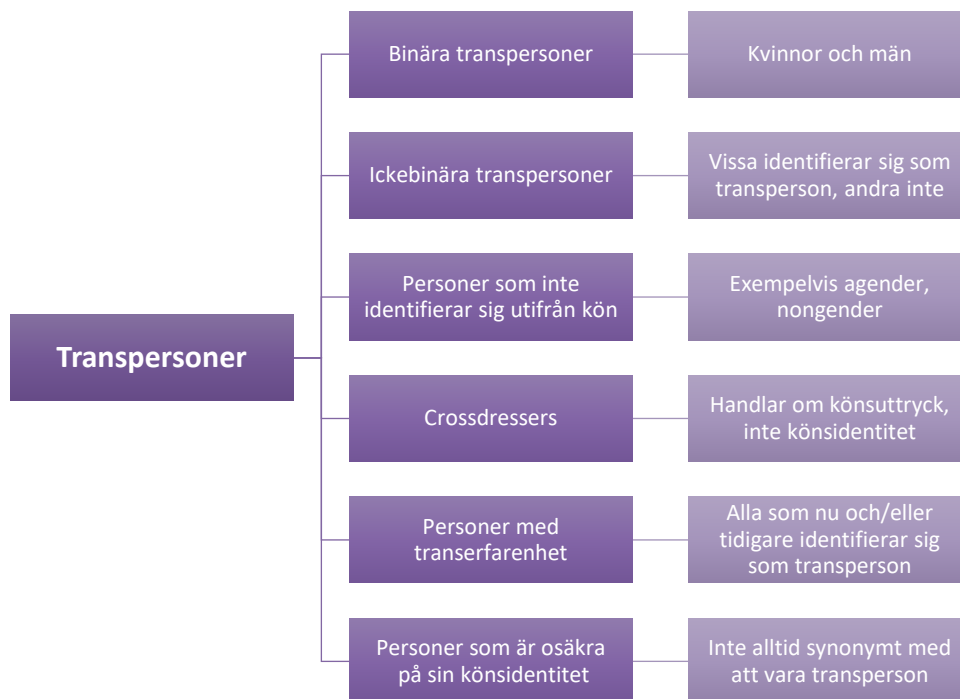
Beslut

I detta kapitel presenteras NCK:s beslut om användandet av begrepp, antalet stödlinjer, stödlinjernas organisatoriska placering, namn och öppettider.

Definition av målgruppen ”vuxna ickebinära och personer med transerfarenhet”

Det finns ingen allrådande standard för hur begrepp som *ickebinär*⁴ och *transperson* används. Transperson är ett samlingsbegrepp och vilka kategorier av transpersoner som ingår skiljer sig åt. Vissa transrelaterade organisationer inkluderar ickebinära i begreppet transperson, andra separerar genom att skriva ut ”transpersoner och ickebinära”⁵. Vissa ickebinära personer identifierar sig som transperson, andra inte. Personer med transerfarenhet kan tolkas olika. Det kan inkludera alla personer som identifierar sig som eller tidigare har identifierat sig som transperson eller endast inkludera personer som tidigare har identifierat sig som transperson.

Bilden nedan visar på olika kategorier som kan ingå i begreppet transperson. I kategorin ”personer som är osäkra på sin könsidentitet” inkluderas transpersoner som identifierar sig som trans men är osäkra på sin könsidentitet och/eller könsuttryck. Denna grupp kan osynliggöras av uttrycket ”personer med transerfarenhet” då det signalerar att man någon gång har landat i en identitet.

⁴ Begreppet ickebinär används på flera olika sätt. Som könsidentitet används det om personer som inte identifierar sig som man eller kvinna. Ickebinära kan identifiera sig som mellan, bortom eller som båda kategorierna kvinna och man. Andra könsidentiteter används ibland synonymt med ickebinär, exempelvis genderqueer och intergender. Ickebinär används också som ett samlingsbegrepp för alla könsidentiteter som bryter mot tvåkönsnormen.

⁵ RFSL och RFSL Ungdom använder samlingsbegreppet transperson och inkluderar ickebinära i detta. Transammans och FPES använder huvudsakligen samlingsbegreppet transperson i sina kommunikationskanaler, dock har Transammans i kontakt med NCK meddelat att de börjat använda sig av ”transpersoner och ickebinära”.

Med avväganden utifrån målgruppens möjlighet till identifikation och inkludering samt kommunikativa aspekter beslutades att använda begreppet transperson för målgruppen som i uppdraget benämns som ”vuxna ickebinära och personer med transefarenhet” samt att det alltid i skrift och i kontakt med media ska lyftas att det inkluderar ickebinära. NCK:s tolkning av begreppet transperson inkluderar alla kategorier i ovan översiktsbild. NCK har på detta sätt säkrat en bred inkludering av transpersoner samtidigt som ickebinära lyfts särskilt.

Nedan visas exempel på hur detta kommunicerats på stödlinjens webbplats.

Öppen alla dagar

En stödlinje för vuxna transpersoner, inklusive ickebinära, som utsatts för våld i nära relation eller sexuella övergrepp. Linjen är öppen varje dag 11–19. Samtalet är gratis och du är anonym när du ringer. Ring 020-55 00 00.

Vad menar ni med transperson?

Vi använder begreppet transperson som ett paraplybegrepp för personer vars könsidentitet och/eller könsuttryck inte stämmer överens med det juridiska kön man blev tilldelad när man föddes. Detta inkluderar många olika identiteter så som transkvinnor, transmän, ickebinära, queera transpersoner, personer som inte identifierar sig utifrån kön, personer som är osäkra på sin identitet och crossdressers. Vi inkluderar också personer som inte är trans men som har transefarenhet. Du som söker stöd bestämmer själv om du vill ringa Stödlinjen för transpersoner 020-55 00 00, Kvinnofridslinjen 020-50 50 50 eller Stödlinjen för män 020-80 80 80.

Två separata stödlinjer startas

NCK beslutade att två separata stödlinjer skulle startas:

- En stödlinje för målgruppen våldsutsatta män med eget namn och nummer
- En stödlinje för målgruppen våldsutsatta transpersoner med eget namn och nummer

Beslutet grundade sig delvis i utredningen där vikten framkommit av ett direkt tilltal och målgruppsanpassad kompetens. Stödlinjernas direkta tilltal underlättar för identifikation och hjälpsökande samt kan bygga förtroende genom att signalera specifik kompetens. Vidare synliggör separata stödlinjer hela gruppen transpersoner inklusive ickebinära och möjliggör uppföljning utifrån respektive målgrupp. Med tre separata linjer (Kvinnofridslinjen inräknat) kan en våldsutsatt person själv välja vilken linje som känns rätt för hen. Detta har särskilt kommunicerats i stödlinjen som riktas mot våldsutsatta transpersoner (se bild) för att motverka att binära transpersoner utpekas som ”säregna” kvinnor och män.

En kombinerad stödlinje för män och transpersoner hade riskerat att resultera i att varken män eller transpersoner, särskilt transfeminina transpersoner⁶, hade känt sig inkluderade. Att driva telefonstöd för transpersoner inom ramen för Kvinnofridslinjen hade signalerat inkludering av transkvinnor och kvinnor med transerfarenhet och därmed osynliggjort andra transpersoner, däribland ickebinära, transmän och män med transerfarenhet. Kombinerade stödlinjer hade också försvårat möjligheten att följa upp hur många transpersoner som tagit kontakt då frågor om trans- och könsidentitet inte är lämpligt i ett stödsamtal med anonymitet som grund.

Stödlinjerna drivs av NCK

NCK har undersökt vilka aktörer som skulle ha möjlighet att driva nationellt telefonstöd till målgrupperna män och transpersoner; externa aktörer och Kvinnofridslinjen inkluderat.

Samtliga potentiella samverkansaktörer som utreddes bedömdes utifrån organisatoriska förutsättningar (möjlighet till god tillgänglighet, adekvat kompetens och tekniska förutsättningar), tillgång till professionell personal, aktörens trovärdighet hos målgrupperna och kostnadseffektivitet.

NCK beslutade att båda stödlinjerna ska samorganiseras med Kvinnofridslinjen och därmed drivas av NCK.

Beslutet grundade sig i att detta alternativ var det mest gynnsamma för målgrupperna och det mest kostnadseffektiva då kompetens om våldet, struktur och erfarenhet av att driva nationellt telefonstöd redan fanns på plats. Genom att samla alla stödlinjer på ett ställe möjliggjordes god tillgänglighet för målgrupperna i form av öppettider och att alla våldsutsatta, oavsett könsidentitet kan mötas av ett likvärdigt stöd. Statistiken kunde kvalitetssäkras då registreringen sker på samma sätt oavsett vilken linje en våldsutsatt person tar kontakt med.

Möjligheten till – utifrån finansieringen – väl tilltagna öppettider var en starkt bidragande anledning till beslutet. Ett beslut om samverkan med en eller flera externa aktörer hade

Vi lyssnar och ger stöd

Till stödlinjen kan du ringa om du är eller har varit utsatt för våld i nära relation eller sexuellt våld. Även du som är närstående och du som möter våldsutsatta i ditt arbete kan ringa för råd och stöd. De som svarar i telefonen är socionomer och sjuksköterskor med transkompetens. Du är även välkommen att ringa Kvinnofridslinjen 020-50 50 50 eller Stödlinjen för män 020-80 80 80.

FÅ STÖD

⁶ Transfeminina transpersoner är ett begrepp för att beskriva transpersoner vars könsidentitet och/eller könsuttryck är dominerande feminint.

resultat i betydligt mer begränsade öppettider då driften av telefonstödet hade blivit mer kostsam.

Beslutet tog hänsyn till huruvida våldsutsatta män kan tänkas vilja få stöd av kvinnor då alla Kvinnofridslinjens medarbetare är kvinnor. I redovisningen av ett tidigare regeringsuppdrag⁷ som nämns under rubriken bakgrund, rådde konsensus i denna fråga bland de myndigheter och organisationer som då intervjuades. Undersökningar och erfarenheter visade att det väldigt sällan framkommer att en man har något emot att få stöd av en kvinna. Bilden bekräftades av de dialogmöten som hållits med olika organisationer i detta uppdrag; ingen har tagit upp att män specifikt vill ha stöd av män, två organisationer har särskilt lyft att det inte är något problem att kvinnor svarar i en linje för våldsutsatta män.

Namn på stödlinjerna

Stödlinjerna fick namnen *Stödlinjen för män* samt *Stödlinjen för transpersoner*. Beslut om namn föregicks av diskussioner där många olika aspekter lyftes. Ett direkt tilltal till målgrupperna är viktigt och att ha med målgrupperna i namnen var därför önskvärt. Utredningen under förstudien visade att målgruppen män inte svarar bra på att benämnas som våldsutsatt/offer, varpå ett namn som innehåller ordet "våld" eller ordet "utsatt" inte är lämpligt. För att belysa att stödlinjen riktar sig till våldsutsatta och inte erbjuder stöd i andra frågor, har vi använt kompletterande budskap till namnet där det framgår att det är en stödlinje för de som utsatts för våld i nära relation eller sexuellt våld.

För att inte gynna eller missgynna någon grupp kan det finnas anledning att namnen på linjerna följer samma stil. NCK tror att det är en styrka att de båda telefoner som regeringsuppdraget omfattar fått en liknande struktur i sina namn: "Stödlinjen för...".

Som tidigare beskrivet landade NCK i att använda transperson som paraplybegrepp när vi pratar om målgruppen för Stödlinjen för transpersoner. I det inkluderas ickebinära och personer med transefarenhet, vilket också nämns när vi beskriver linjen, även om det inte framkommer i namnet.

Öppettider

Öppettiderna för stödlinjerna beslutades enligt:

- Stödlinjen för män: 7-21 varje dag (måndag-söndag)
- Stödlinjen för transpersoner: 11-19 varje dag (måndag-söndag)

Öppettiderna utformades utifrån möjligheten för våldsutsatta, närstående och yrkesverksamma att ta kontakt vid olika tider och veckodagar. Stödlinjen för transpersoners mer begränsade öppettider berodde på vikten av att kunna garantera transkompetens under linjens öppettider. Ovan öppettider kunde erbjudas tack vare att stödlinjerna samorganiserades med Kvinnofridslinjen.

De tider då stödlinjerna har stängt möttes den som tog kontakt av ett meddelande med information om öppettiderna. Antal inkomna samtal utanför öppettider följdes upp.

⁷ Uppdrag att stärka och utveckla den nationella stödtelefonen för våldsutsatta m.m. (A2019/01272/JÄM)

Praktiska förberedelser inför stödlinjernas öppnande

Arbetet har skett i nära samarbete med Kvinnofridslinjens ledning och medarbetare.

Bemanning av stödlinjerna

Kvinnofridslinjens medarbetare bemannade stödlinjerna genom en ökad grundbemanning som finansierades av detta uppdrag. Personal rekryterades för att säkerställa den ökade bemanningen. Vissa av medarbetarna som bemannar Kvinnofridslinjen bemannar även de nya stödlinjerna och vice versa – medarbetarna som bemannar stödlinjerna bemannar även Kvinnofridslinjen. Samtal till Stödlinjen för män och Stödlinjen för transpersoner prioriterades före samtal till Kvinnofridslinjen för de medarbetare som bemannade flera linjer samtidigt. Genom detta upplägg gynnades samtliga stödlinjer – Stödlinjen för män och Stödlinjen för transpersoner kunde ha öppet alla dagar i veckan med väl tilltagna öppettider och Kvinnofridslinjen kunde ta emot fler samtal genom en delvis ökad grundbemanning.

Utbildning av stödlinjernas medarbetare

Kvinnofridslinjens medarbetare har gedigen kompetens om och erfarenhet av att ge stöd till våldsutsatta, med särskild kompetens om våldsutsatta kvinnor. Medarbetarna har erfarenhet av stödsamtal med våldsutsatta män och i viss mån våldsutsatta transpersoner. Kvalifikationskraven för att få arbeta på Kvinnofridslinjen är socionom- eller sjuksköterskeexamen och minst fem års yrkeserfarenhet.

För att säkerställa målgruppsspecifik kompetens om våldsutsatta män och transpersoner för medarbetarna på de nya stödlinjerna utformades två utbildningar; *Våldsutsatta hbtqi-personer – med särskilt fokus på transpersoner* och *Våldsutsatta män*. Utbildningarna specialutformades för Kvinnofridslinjens medarbetare och blev digitalt tillgängliga i efterhand för att göra det möjligt att repetera kunskaperna samt utbilda framtida anställda. Då behovet av utökad kompetens huvudsakligen rörde våldsutsatta transpersoner lades störst fokus där.

”Våldsutsatta hbtqi-personer – med särskilt fokus på transpersoner”

Utbildningen syftade till att ge svarande personal kunskap och verktyg för ett professionellt bemötande av våldsutsatta hbtqi-personer, med särskilt fokus på transpersoner. Utbildningen som är användbar i samtliga stödlinjer, sträckte sig över fyra månader och omfattade 14 kurstillfällen om totalt 22 timmar. Kursdeltagarna examinerades i form av kunskapstester.

Utbildningen innehöll kunskap om normer, normkritik och begrepp, hbtqi-personers våldsutsatthet och livsvillkor inklusive grundläggande kunskap om transvården. Genom utbildningen har möjlighet till övningar och diskussion varit prioriterat, drygt hälften av kurstillfällena var i form av workshops. Fokus på bemötande och ett normkritiskt perspektiv har präglat utbildningen, både i föreläsningar och i workshops.

”Våldsutsatta män”

Då Kvinnofridslinjens medarbetare redan hade erfarenhet av och god grund för ett professionellt bemötande av våldsutsatta män syftade utbildningen till att ge svarande personal ytterligare kunskap och verktyg för bemötande av denna målgrupp. Utbildningen omfattade tre kurstillfällen om totalt fyra timmar och externa föreläsare med specialistkompetens kontrakterades för utbildningen.

Utbildningen hade fokus på det specifika för män som utsätts för våld i nära relationer och/eller sexuella övergrepp både utifrån forskning och kliniska erfarenheter, exempelvis maskulinitet och våldsutsatthet kopplat till våld i nära relationer och sexuellt våld, mäns hjälpsökande och sexuellt våld mot män.

I tidigare uppdrag⁸ och i utredningen av detta uppdrag lyftes vikten av kompetens för samtal där män både är utsatta och förövare. NCK:s bedömning var att Kvinnofridslinjens medarbetare har en bra grundkompetens för detta genom sin våldskompetens och tidigare erfarenhet av samtal av denna karaktär från både kvinnor och män. Förekomsten och hanteringen av dessa samtal har följts upp regelbundet i exempelvis handledning och fokusgruppssamtal.

Utbildningarna har varit till nytta

I utvärderingarna av utbildningarna, både direkt i anslutning till avslutad utbildning och i en uppföljande utvärdering i februari 2024, anger medarbetarna att utbildningarna kommer vara och har varit användbar i alla stödlinjer. Utbildningarna fick genomgående högt betyg av deltagarna.

Tekniska lösningar och stödfunktioner

De nya stödlinjerna integrerades i Kvinnofridslinjens existerande struktur för telefoni, samtalsregistrering, statistik, databas för resurser och tillgänglighet. Strukturen är gemensam för samtliga stödlinjer, dock hanteras varje stödlinje separat för att kunna särskilja statistik och kostnader. Anpassningar genomfördes för att underlätta för medarbetarna att identifiera vilken av de tre stödlinjerna som samtalet gäller. Exempelvis kommer rätt samtalsregistreringsmall upp automatiskt utifrån den stödlinje som samtalet gäller.

Samtalsregistrering

För varje besvarat samtal på Kvinnofridslinjen förs statistik genom att medarbetarna fyller i en samtalsregistreringsmall. Med den mallen som utgångspunkt utformades mallar för Stödlinjen för män och Stödlinjen för transpersoner. För att göra det möjligt att jämföra likheter och skillnader mellan målgrupperna gjordes mallarna så enhetliga som möjligt. Mallarnas få olikheter har handlat om målgruppspecifika frågor eller svarsalternativ.

Nationell resursdatabas

Kvinnofridslinjen har en nationell databas med resurser som medarbetarna kan hänvisa kontakttagaren till vid behov. Databasen utökades med resurser till män och transpersoner och uppdaterades kontinuerligt under uppdragstiden. Arbetet präglades av en svårighet att hitta resurser med spetskompetens varför de allmänna samhällsinstanserna socialtjänst, hälso- och sjukvård samt polis har varit de huvudsakliga hänvisningsalternativen.

Metoder, förhållningsätt och riktlinjer

Kvinnofridslinjens metoder, förhållningsätt och riktlinjer applicerades på Stödlinjen för män och Stödlinjen för transpersoner, exempelvis bemötandemetoder och hantering av avvikelser. Målgruppspecifika anpassningar genomfördes.

⁸ Uppdrag att stärka och utveckla den nationella stödtelefonen för våldsutsatta m.m. (A2019/01272/JÄM)

Tillgänglighet

Kvinnofridslinjens tillgänglighetslösningar applicerades på Stödlinjen för män och Stödlinjen för transpersoner. Stödsamtal med hjälp av språk-, tecken- och texttolk erbjuds kostnadsfritt vid behov.

Informationskort i visitkortsformat för Stödlinjen för män och Stödlinjen för transpersoner finns på sju språk utöver svenska. Det finns även två affischer framtagna med information på flera språk.

På webbplatserna för respektive stödlinje finns korta informationstexter på elva språk utöver svenska, samt information på lättläst svenska. Det är även möjligt att få innehållet på stödlinjenförmän.se och stödlinjenförtranspersoner.se uppläst via en lyssna-funktion.

Kommunikation

För att stödlinjerna ska vara till nytta måste de vara kända. Våldsutsatta som kontaktar stödlinjerna ska få så tydlig information som möjligt. Att söka hjälp i en utsatt situation kan vara påfrestande och NCK vill sänka tröskeln för hjälpsökande så mycket som möjligt. Att man känner till och har förtroende för en stödlinje, vad den står för och hur man kontaktar den är viktiga faktorer i sammanhanget. Målet med kommunikationen och informationen om stödlinjerna har varit att spegla och stötta detta arbete.

Utmaningar i att nå målgrupperna

Den förstudie som genomfördes inom ramen för uppdraget identifierade vissa utmaningar i kommunikationsarbetet. Forskning visar att män generellt har svårare att identifiera sig som våldsutsatta. Att som man vara utsatt för våld i en nära relation kan ofta ses som motsatsen till den förväntade mansrollen där mannen förmodas vara stark nog att försvara sig. Normer och föreställningar om mäns sexualitet påverkar även synen på män som våldtäktsoffer. Detta leder till att många män försöker lösa sin situation på egen hand utan att söka hjälp utifrån. Forskning om transpersoners våldsutsatthet är begränsad men visar att transpersoner i högre grad än cispersoner⁹ är utsatta för sexuellt våld och våld i nära relationer. Samtidigt har många transpersoner ett lågt förtroende generellt för olika samhällsinstanser och kan ha erfarenheter av dåligt bemötande. Okunskap och stereotypa föreställningar om kön kan påverka bemötandet av våldsutsatta transpersoner när de söker hjälp. Icke-binära osynliggörs ofta och har sämre hälsa än binära transpersoner. Hbtqi-personer får ofta förhålla sig till risken för att utsättas för fördomsfulla beteenden, fiendtlighet och oförståelse. Att ständigt ha beredskap för dessa risker kan göra att hbtqi-personer befinner sig i en situation som innebär en särskild sårbarhet. Detta kan försvåra för en hbtqi-person att ta steget till att söka stöd.

De kommunikativa utmaningarna har handlat om att ta fram budskap som når fram till målgrupperna samt om att skapa ett förtroende. De separata stödlinjerna har gjort det möjligt att med riktade kommunikationsinsatser vända sig direkt till respektive målgrupp och erbjuda ett specialiserat stöd.

Grafisk profil och utseende

Logotyp

Eftersom de nya stödlinjerna drivs av NCK är det fördelaktigt att logotyperna för alla tre stödlinjer liknar varandra till utseendet. På så sätt har NCK kunnat nyttja kännedomen om och förtroendet för Kvinnofridslinjen och samtidigt signalera att de nya målgrupperna får ett likvärdigt stöd som våldsutsatta som ringer till Kvinnofridslinjen.

Logotyperna utgår från samma modell som Kvinnofridslinjen, med namnen för stödlinjerna i samma typsnitt, med telefonnumret och en symbol ovanför namnet.

⁹ Cisperson: en person vars könsidentitet följer det juridiska kön som personen tilldelats vid födseln. Förenklat kan man säga att en cisperson är en person som inte är en transperson.

 020-50 50 50
Kvinnofridslinjen

 020-80 80 80
Stödlinjen för män

 020-55 00 00
**Stödlinjen för
transpersoner**

Färger

NCK tog fram en huvudfärg för varje stödlinje som används i logotypen, med en palett av bakgrundsfärger. För att ta fram en komplett grafisk profil har Uppsala universitets upphandlade kommunikationsbyrå anlitats.

Illustrationer

Illustrationer togs fram för att användas till stödlinjernas webbplatser, annonser och informationsmaterial. Utgångspunkten har varit att visa en bredd i de illustrationer som används och att de ska tilltala och skapa igenkänning hos målgrupperna. Illustrationerna föreställer personer med olika ålder, etnicitet, könsuttryck och stil. De visar personer i vardagliga och lugna situationer och de ska inte väcka obehag. Illustrationerna följer de färgpaletter som tagits fram inom de grafiska profilerna.

Illustratör: Jenny Almén

Webbplatser och digitala plattformar

Webbplatserna www.stodlinjenforman.se och www.stodlinjenfortranspersoner.se har varit viktiga komplement till stödlinjerna och ett besök där kan vara ett steg på vägen till att lyfta telefonluren. På webbplatserna finns praktisk information om hur stödlinjerna fungerar,

kortfattade texter om våld, en avdelning med vanliga frågor och svar samt möjlighet att beställa informationsmaterial. För den som vill ha fördjupad information om fakta och forskning om våld finns länkar till webbplatsen för NCK:s kunskapsbank. Inför lanseringen av stödlinjerna gjorde NCK en översyn och uppdatering av de befintliga faktatexterna om våld mot män och hbtqi-personer i kunskapsbanken.

En stor del av användarna besöker webbplatserna via mobil och därför har utseende och funktionalitet i mobilen varit en viktig aspekt. Allt innehåll och alla funktioner på webbplatserna ska visas lika bra eller bättre i mobilen än vad de gör på datorskärm.

Tillgänglighetsfunktioner som spelare för uppläsning av text, språkväljare och en sektion med lättläst text finns på webbplatserna för stödlinjerna.

Statistik för webbplatserna

Stödlinjenförmän.se har under perioden 15 februari till 31 december 2023 haft 69 020 sidvisningar och 55 880 besök. Stödlinjenförtranspersoner.se har under perioden 15 februari till 31 december 2023 haft 38 972 sidvisningar och 32 874 besök.

Sociala medier

Sociala medier har använts främst för betald annonsering för att nå ut på bästa sätt. NCK skapade Facebooksidor samt Youtube-kanaler för varje stömlinje varifrån annonsering har kunnat ske. Detta beskrivs närmare i avsnittet nedan som berör annonsering och marknadsföring. Utöver detta har de nya stödlinjerna marknadsförts via NCK:s befintliga konton i sociala medier.

Annonsering och marknadsföring

Inför lanseringen av stödlinjerna togs en kommunikationsplan fram och tillsammans med annonsbyråen Nowa utformades en annonsplan med en särskild startkampanj som pågick två månader från första mars till sista april 2023. Syftet var att nå ut brett och därför lades mycket medel inledningsvis för att informera om stödlinjernas existens. Stödlinjerna är nationella och har hela landet som målgrupp varför det varit viktigt att även annonseringen varit geografiskt utspridd över landet. Målet har varit att sprida information om stödlinjerna till så många som möjligt och nå en bred kännedom på kort tid.

Stödlinjerna gör bara nytta om våldsutsatta ringer för att få stöd. Därför är antalet inkomna samtal ett av de viktigaste resultaten i utvärderingen av marknadsföringen. Stor räckvidd för en kampanj kan inte anses vara tillräckligt om våldsutsatta inte har känt sig träffade av budskapet och förstått vilken hjälp stödlinjerna kan erbjuda. I detta fall har räckvidden varit stor samtidigt som information om stödlinjerna nått fram på ett tillfredställande sätt, då prognosen för antalet samtal överträffats för båda linjerna. Uppgifterna som registrerats om de som ringer in visar att det främst är personer utsatta för våld i nära relation eller sexuellt våld som kontaktar linjerna.

Annonseringen i sociala medier har i huvudsak nått en yngre målgrupp, även om den äldre åldersgruppen också inkluderats i den digitala marknadsföringen. Det har varit viktigt att komplettera den digitala närvaron med annonser även i tidningar, på digitala skärmar och genom evenemang och utskick till organisationer som riktar sig till målgrupperna.

Marknadsföring för Stödlinjen för män

En huvuddel av annonseringen under året har skett genom Facebook, Tiktok, Youtube, Snapchat och Instagram. Annonsering gjordes även i utvalda tidningar där män utgör en stor del av läsekretsen och en satsning på digitala utomhusskyltar i städer som Stockholm, Göteborg och Malmö genomfördes under sommarperioden.

Annonsering gjordes under West Pride i Göteborg den 5–11 juni 2023, då män i samkönade relationer har varit en viktig målgrupp att försöka nå ut till. Under perioden maj till december låg fokus för marknadsföringen på sociala medier och Google sökord. Informationsfilmen om stödlinjen visades i Anslagstavlan, SVT:s program för samhällsinformation, från maj till december.

Totalt för alla digitala kanaler har kampanjen fått närmare 27,2 miljoner visningar och drygt 55 200 klick under perioden 1 mars till 31 december 2023.

Marknadsföring för Stödlinjen för transpersoner

Tonvikten i annonseringen under 2023 har legat på synlighet i sociala medier som Facebook, Tiktok, Youtube, Snapchat, Instagram och Grindr. Annonsering skedde även i utvalda tidningar och en satsning på annonser på digitala utomhusskyltar i städer som Stockholm, Göteborg och Malmö genomfördes under sommarperioden. Annonsering för Stödlinjen för transpersoner gjordes under West Pride i Göteborg den 5-11 juni. Detta var ett viktigt forum och tillfälle för att nå transpersoner. I juni månad skedde en stor ökning av inkomna samtal till stödlinjen, som möjligen kan härledas till synligheten under West Pride.

Under november och december satsades det mer på Stödlinjen för transpersoner än tidigare under året. En särskild satsning i annonseringen gjordes under Transgender awareness week den 13–20 november.

Kanalen Grindr lades till under senare delen av året med gott resultat och budgeten för Google sökord drogs ner, då en allmän spridning av information om Stödlinjen för transpersoner har varit svår att uppnå via sökordsannonser.

Totalt för alla digitala kanaler har kampanjen fått totalt närmare 15,5 miljoner visningar och 31 500 klick under perioden 1 mars till 31 december 2023.

Budskap om stödlinjerna

Ett direkt tilltal riktat till män respektive transpersoner har varit en viktig utgångspunkt för att nå fram med budskap om stödlinjerna. Utifrån de hinder NCK såg för hjälpsökande, exempelvis att män inte alltid identifierar sig som våldsutsatta, var det viktigt att använda så konkreta budskap och exempel som möjligt. I marknadsföringen ville NCK använda korta texter med frågor och påståenden som speglar det våld som är ofta förekommande för män och transpersoner, men formulerat på ett lugnt och förtroendeingivande sätt. Budskapen ska skapa igenkänning, poängtera att våld inte är okej, och att det finns hjälp att få. Texterna kombinerades med illustrationer och grafiska element.

Tryckt informationsmaterial

En viktig del i att göra linjerna kända har varit att sprida information i NCK:s befintliga nätverk av andra myndigheter, regioner, kommuner och länsstyrelser. Tryckt informationsmaterial har kunnat beställas kostnadsfritt via två formulär på stödlinjernas webbplatser.

Beställningar har under 2023 kommit in från samtliga län i Sverige, med huvudvikt på länen Stockholm, Skåne, Västra Götaland och Uppsala. En bredd av verksamheter har beställt material, inklusive vårdinrättningar, kommuner, skolor, myndigheter, ideella organisationer och privata företag. Antalet beställningar av informationsmaterial för Stödlinjen för män var 437 stycken under perioden 1 februari till 31 december 2023. Det totala antalet beställningar av material för Stödlinjen för transpersoner var 298 stycken under samma period.

För båda stödlinjerna har det funnits en informationsaffisch på flera språk, en folder, informationskort i visitkortsformat på 8 olika språk samt hållare för visitkort. Det har även funnits en gemensam affisch med information om alla tre stödlinjer NCK driver.

Pressarbete

Mediekontakter har varit viktiga under lanseringen av stödlinjerna och under projektets gång som en del i arbetet med att få ut budskapet om att stödlinjerna finns och vad man kan förvänta sig när man ringer.

Inför lanseringen upprättades en medieplan som syftade till att strategiskt nå ut till relevanta mediekanalet. I planen togs budskap fram för media och projektets styrkor och svagheter

analyserades. Utifrån de identifierade styrkorna och svagheter togs ett underlag fram för pilotverksamhetens talespersoner med ”frågor och svar”. Underlaget har även legat till grund för andra delar av kommunikationsarbetet. Detta underlag låg även till grund för andra aspekter av kommunikationsarbetet. Talespersonerna förbereddes genom bland annat budskapsträning och genomgång av frågor och svar. På lanseringsdagen skickades ett pressmeddelande ut och därefter fortsatte pressarbetet genom att informera upparbetade kontakter om stödlinjerna.

Resultat av pressarbete

Stödlinjen för män har nämnts i över 180 tidningsartiklar och nyhetsinslag i TV/radio under perioden 14 februari 2023 – 31 december 2023. Flest artiklar och inslag (totalt 59 stycken) publicerades i juni/juli 2023. Det berodde på att Sveriges radio 25 juni sände programmet ”I lagens namn” om mäns våldsutsatthet, där NCK:s projektledare för stödlinjerna medverkade. Avsnittet ledde till en nyhet i Ekot (”Många samtal till stödlinje riktad till män”) som i sin tur ledde till en TT-nyhet som plockades upp lokalt med spridning över hela landet.

Stödlinjen för transpersoner har nämnts i över 80 tidningsartiklar och nyhetsinslag i TV/radio under perioden 14 februari – 31 december 2023. Flest artiklar publicerades i maj 2023 (totalt 27). Det berodde primärt på att forskaren Susanne Strand vid Örebro universitet skrev krönikan ”Våldsutövaren är inte alltid den du tror”, som beskriver mekanismerna i en våldsam relation. I krönikan hänvisas till både Kvinnofridslinjen, Stödlinjen för transpersoner och Stödlinjen för män och krönikan publicerades i lokala tidningar med spridning över hela landet.

1177 informerade om de nya stödlinjerna i nr 3/2023 av sin informationstidning som ges ut till samtliga hushåll i Region Uppsala och Region Stockholm.

Information i samverkan och nätverk

Informationsutskick har gjorts via e-post och brev till organisationer som är i kontakt med våldsutsatta män och transpersoner med information om att stödlinjerna finns, vilken hjälp de erbjuder och att gratis informationsmaterial kan beställas via webbplatserna. Informationen har även gått ut till prenumeranter på NCK:s nyhetsbrev.

Stödlinjerna har varit ämne för flera seminarier, bland annat under Almedalsveckan 2023 och under den myndighetsgemensamma kvinnofridskonferens som ägde rum under hösten 2023. Stödlinjerna har också uppmärksammats när NCK medverkat som utställare på mässor, exempelvis Socionomdagarna och MR-dagarna.

Myndigheter och organisationer i NCK:s nätverk har uppmanats att sprida information i sina egna sociala medier genom färdiga inlägg och filmer som NCK tillhandahållit. Regioner, kommuner och myndigheter har även uppmanats att visa filmerna i sina spellistor för väntrumstv på mottagningar och receptioner runt om i landet.

Samtalen till stödlinjerna

I detta kapitel redovisas resultaten för den period stödlinjerna var öppna under 2023. Kapitlet inleds med att presentera statistik över samtalen utifrån hur många som har besvarats och fördelningen av samtalen över perioden, veckodagar och tider på dygnet. Därefter redovisas statistik över samtalsinnehåll följt av reflektioner från stödlinjernas medarbetare.

Samtalen i siffror

Tabell 1. Antal inkomna, besvarade, övergivna och tappade samtal¹⁰, 15 feb–31 dec 2023.

	Inkomna	Snitt/dag	Besvarade	Snitt/dag	Övergivna	Tappade
Stödlinjen för män	5 061	15,8	2 774	8,7	1 918	369
Stödlinjen för transpersoner	858	2,7	446	1,4	393	19

Stödlinjerna var öppna 320 dagar under 2023, från 15 februari till 31 december. Stödlinjen för män besvarade totalt 2 774 samtal vilket motsvarade ett genomsnitt på 8,7 samtal per dag. Stödlinjen för transpersoner besvarade totalt 446 samtal motsvarande ett genomsnitt på 1,4 samtal per dag. Båda stödlinjerna besvarade fler samtal än förväntat utifrån uppskattningen i utredningen. Svartsgraden¹¹, det vill säga andelen av de framkopplade samtalen som besvarades, var 59 procent för Stödlinjen för män respektive 53 procent för Stödlinjen för transpersoner.

I Stödlinjen för män kom 93 procent av alla inkomna samtal direkt fram till en medarbetare eller sattes i kö, i Stödlinjen för transpersoner var motsvarande siffra 98 procent, se diagram 1. Resterande samtal tappades, det vill säga kopplades inte fram till en medarbetare eller placerades i kö, på grund av att telefonkön var full.

Den genomsnittliga kötiden för besvarade samtal är generellt låg. I Stödlinjen för män besvarades drygt en fjärdedel av samtalen inom 20 sekunder, knappt hälften inom en minut och 75 procent inom fem minuter. I Stödlinjen för transpersoner besvarades drygt 40 procent av samtalen inom 20 sekunder, drygt två tredjedelar inom en minut och 93 procent inom fem minuter.

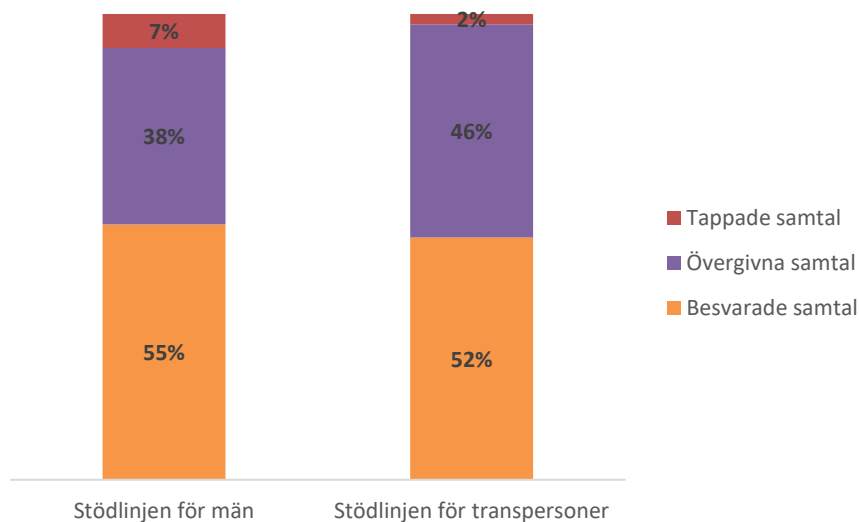
38 procent av alla inkomna samtal i Stödlinjen för män, respektive 46 procent i Stödlinjen för transpersoner, övergavs i kö. Den genomsnittliga kötiden innan ett samtal överges är generellt låg, en stor andel av samtalen överges inom två minuter i Stödlinjen för män och inom en minut i Stödlinjen för transpersoner.

Antal besvarade samtal är inte likvärdigt med antal individer som har ringt till stödlinjerna. Vissa individer ringer flera gånger medan andra ringer vid ett tillfälle. Då stödet är anonymt och medarbetarna som mottar samtalen är många kan inte antal unika individer som ringt urskiljas.

¹⁰ Inkomna samtal avser samtliga samtal som rings till stödlinjerna, oavsett om inringaren kommer fram till en medarbetare eller inte. Besvarade samtal avser samtal som kopplats fram och besvarats av en medarbetare. Övergivna samtal avser de samtal där inringarens samtal har placerats i kö men personen har sedan lagt på innan samtalet kopplats fram till en medarbetare. Tappade samtal avser de samtal där inringaren inte kopplats fram till telefonkön eller till en medarbetare utan istället fått ett meddelande om att återkomma vid ett senare tillfälle på grund av att telefonkön är full.

¹¹ Svartsgraden beräknas genom att antal besvarade samtal divideras med summan av antal besvarade och övergivna samtal. Tappade samtal räknas inte in i svartsgraden då de aldrig har kopplats fram.

Diagram 1. Andel besvarade, övergivna och tappade samtal, 15 feb–31 dec 2023.

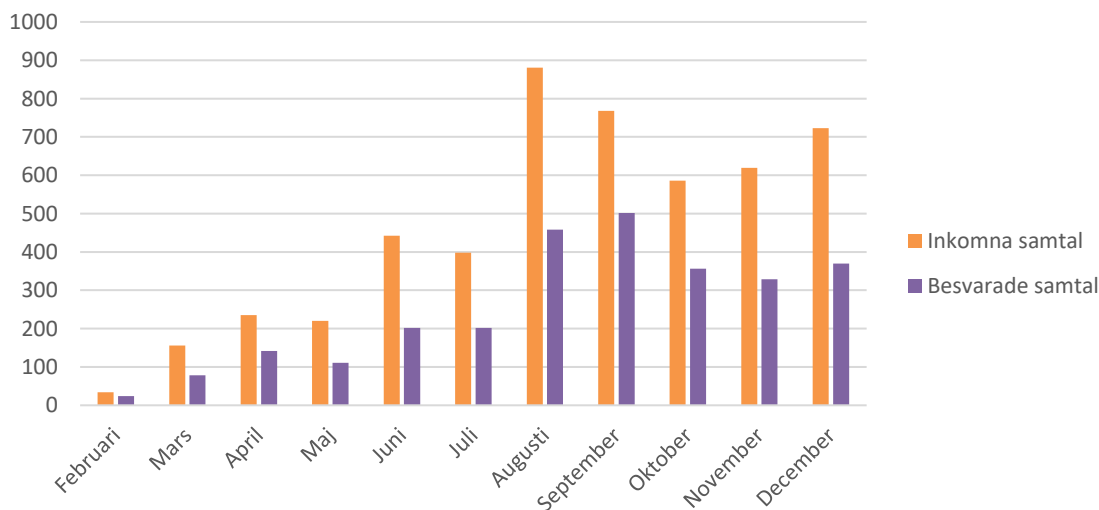

Fördelning av samtalen i Stödlinjen för män

I Stödlinjen för män har både inkomna och besvarade samtal ökat successivt under 2023. Det högsta antalet inkomna och besvarade samtal registrerades i augusti och september, se diagram 2.

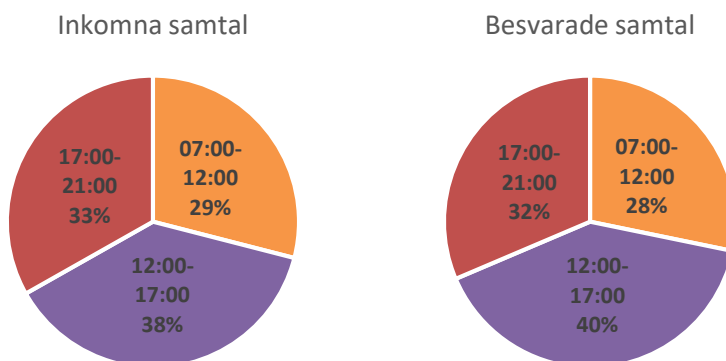
Antal inkomna och besvarade samtal har varit relativt jämnt över veckodagarna, men måndagar och onsdagar har haft flest inkomna samtal. Samtalen har varit fler från klockan 15 till linjens stängning klockan 21. Under de timmar som stödlinjen varit stängd har det ringt totalt 181 samtal, varav knappt en tredjedel under timmen efter linjens stängning. Dessa samtal har mötts av en telefonsvarare som informerar om öppettiderna.

Diagram 2. Stödlinjen för män: Antal inkomna och besvarade samtal fördelat per månad¹² 2023.

¹² Februari månad avser 15 – 28 februari.

Diagram 3. Stödlinjen för män: Andel inkomna och besvarade samtal fördelat per klockslag 15 feb–31 dec 2023¹³.

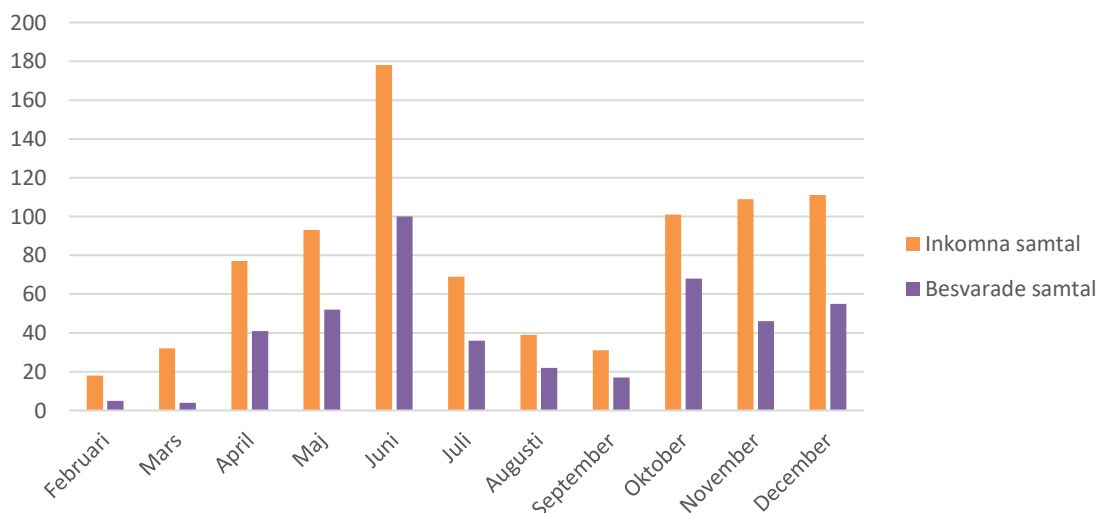

Fördelning av samtalen i Stödlinjen för transpersoner

I Stödlinjen för transpersoner har antal inkomna och besvarade samtal fluktuerat under 2023. April–juni och oktober–december har varit de perioder med flest samtal. Det högsta antalet inkomna och besvarade samtal registrerades i juni, se diagram 4.

Antal inkomna och besvarade samtal har varierat över veckodagarna, generellt har det varit fler samtal måndag–torsdag och färre fredag–söndag. Samtalen har varit fler från klockan 14 fram till linjens stängning klockan 19 med flest samtal mellan klockan 18 och 19. Under de timmar som stödlinjen varit stängd har det ringt totalt 99 samtal, varav drygt 41 procent inom två timmar innan linjens öppnande. Dessa samtal har mötts av en telefonsvarare som informerar om öppettiderna.

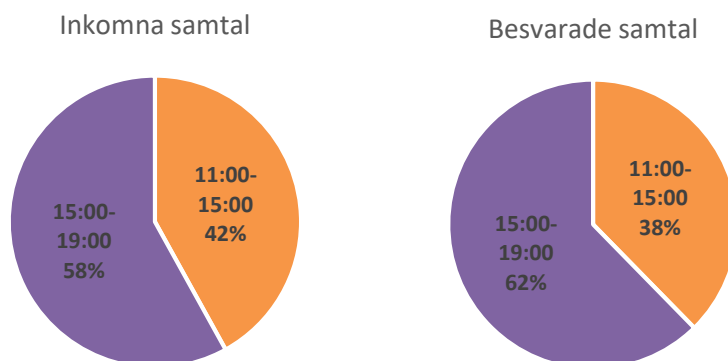
Diagram 4. Stödlinjen för transpersoner: Antal inkomna och besvarade samtal fördelat per månad¹⁴ 2023.

¹³ Notera att tidsperioderna 07:00-12:00 och 12:00-17:00 är femtimmarsperioder, tidsperioden 17:00-21:00 är en fyrtimmarsperiod.

¹⁴ Februari månad avser 15 – 28 februari.

Diagram 5. Stödlinjen för transpersoner: Andel inkomna och besvarade samtal fördelat per klockslag, 15 feb–31 dec 2023.

Tät uppföljning

Efter att stödlinjerna hade öppnat följdes verksamheten upp noggrant. Pilotverksamheten följdes noga upp under perioden då stödlinjerna var öppna. Genom att kontinuerligt sammanställa statistik och ha frekventa möten med återkoppling från medarbetarna kunde förbättringar och anpassningar genomföras utan dröjsmål. Uppföljningen syftade också till att säkerställa att pilotverksamheten inte påverkade Kvinnofridslinjen negativt.

Under 2023 ökades bemanningen på Stödlinjen för män för att bättre kunna möta ökningen av inkomna samtal från juni och framåt. På Stödlinjen för transpersoner gjordes tidigt en justering av bemanningen för att i högre grad kunna besvara de förhållandevis få inkomna samtalen till linjen.

Samtalens innehåll

Medarbetarna på stödlinjerna har fyllt i ett digitalt formulär för varje besvarat samtal. Medarbetarna registrerar det som framkommer i samtalet och har inte till uppgift att ställa frågor till kontaktagaren med syftet att kunna fylla i svar på samtliga frågor. Frågorna har därför varierande svarsfrekvens och det som presenteras här baseras på de samtal där något svar på frågan har registrerats¹⁵. De flesta frågor är flervalsfrågor, därav kan totalsumman överstiga 100 procent.

Vissa samtal är exkluderade från statistiksammanställningarna som presenteras här. Det gäller tysta samtal (som beskrivs närmare i nästa avsnitt), felringningar och trakasserier¹⁶. De tysta samtalen är exkluderade då dessa samtal inte har något registrerat innehåll, de övriga för att de saknar relevans. Antalen samtal som statistiken bygger på är:

- Stödlinjen för män: 1 408 samtal
- Stödlinjen för transpersoner: 131 samtal

¹⁵ De flesta frågor har svarsalternativet *framgår inte*. Registreringar på detta svarsalternativ har exkluderats i uträkningen av procentandelarna.

¹⁶ Antal registrerade felringningar: 123 i Stödlinjen för män, 38 i Stödlinjen för transpersoner. Antal registrerade trakasserier: 67 i Stödlinjen för män, 18 i Stödlinjen för transpersoner.

Statistiken visar hur våldsutsattheten ser ut utifrån de personer som valt att ta kontakt med en anonym stödlinje och kan inte sägas representera den totala utsattheten hos våldsutsatta män och transpersoner. Som tidigare nämnts bygger statistiken också endast på det som kontaktagarna valt att berätta om i samtalen. Statistiken bör därför tolkas med försiktighet.

Tysta samtal

En betydande andel av de besvarade samtalen till stödlinjerna var så kallade tysta samtal. Det innebär att ett samtal kopplats fram från en kontaktagare till en medarbetare, men den som ringer säger ingenting och/eller lägger på. Andelen tysta samtal utgjorde 41 procent för Stödlinjen för män och 56 procent för Stödlinjen för transpersoner. Andelen tysta samtal i Stödlinjen för transpersoner är noterbart hög. Erfarenheter från Kvinnofridslinjen visar att dessa samtal kan vara en del i hjälpsökandeprocessen och därför fylla en funktion för kontaktagaren.

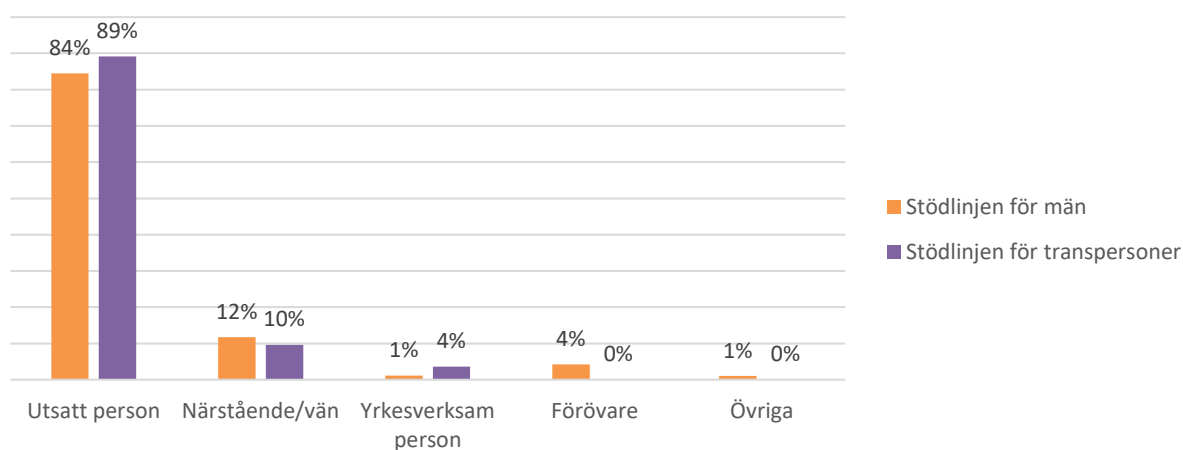
Oftast den våldsutsatta som ringer

I båda stödlinjerna var det oftast den våldsutsatta själv som ringde. I Stödlinjen för män gällde detta för 84 procent av de samtal där det framgick vem som var kontaktagare, motsvarande 89 procent i Stödlinjen för transpersoner. I Stödlinjen för män rörde samtalen en utsatt man i 96 procent av samtalen. I Stödlinjen för transpersoner var fördelningen mer spridd, se diagram 7.¹⁷

I båda stödlinjerna var den vanligaste åldersgruppen som utsatts för våld vuxna mellan 30-64 år följt av unga vuxna mellan 18-29 år. Andelen unga vuxna var dock högre i Stödlinjen för transpersoner än i Stödlinjen för män.

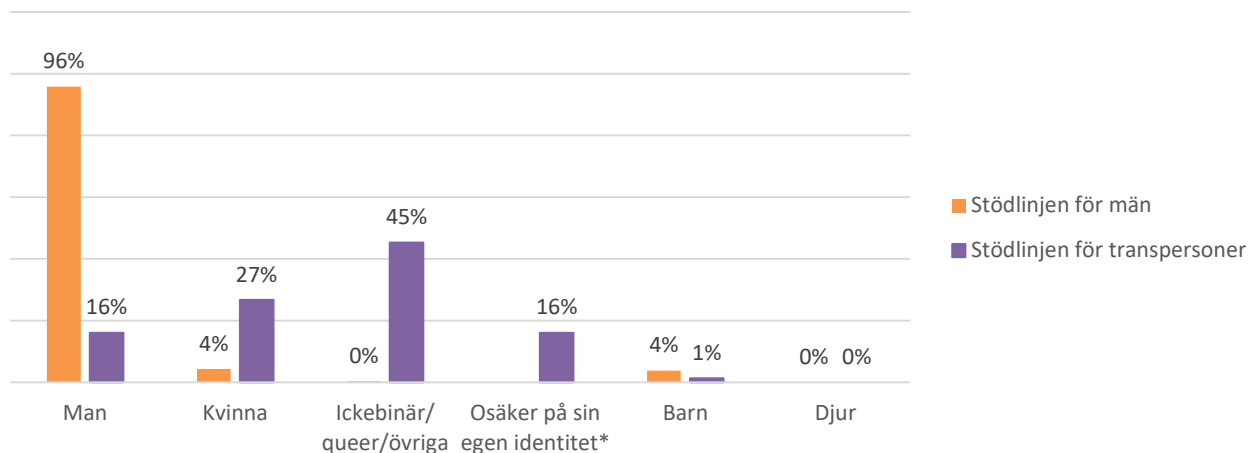
Ett fåtal samtal hölls på annat språk än svenska, totalt 34 samtal i Stödlinjen för män varav ett med hjälp av extern tolk och totalt två samtal i Stödlinjen för transpersoner.

Diagram 6. Kontaktagare, andel samtal per stödlinje, 15 feb–31 dec 2023.

¹⁷ Könen på kontaktagaren registreras på olika sätt i stödlinjerna. I Stödlinjen för män registreras kön utifrån röst om inte annan information framkommer. I Stödlinjen för transpersoner registreras kön endast om personen själv berättar om sin könsidentitet.

Diagram 7. Utsatt för våld, andel samtal per stödlinje, 15 feb–31 dec 2023.

*Svarsalternativet *Osäker på sin egen identitet* finns endast i Stödlinjen för transpersoner.

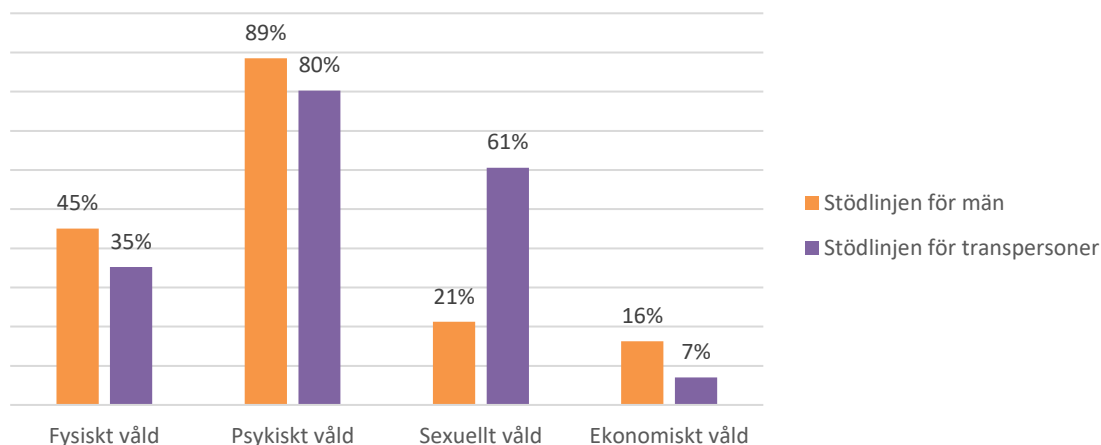
Utsatthet för psykiskt våld vanligast

Utsatthet för psykiskt våld var den våldstyp som är absolut vanligast, följt av fysiskt våld i Stödlinjen för män och sexuellt våld i Stödlinjen för transpersoner. I majoriteten av samtalen berättades om utsatthet för fler än en våldstyp. I Stödlinjen för transpersoner angavs i 63 procent av samtalen att förövaren i sin våldsutövning helt eller delvis riktat våldet mot eller använt sig av den utsattas könsidentitet eller könsuttryck. Andelen som utsatts för sexuellt våld i Stödlinjen för transpersoner är hög, 61 procent.

Samtalen i båda stödlinjerna har till störst del handlat om utsatthet för upprepat våld som skett i närtid, även om berättelser om utsatthet som ligger längre bakåt i tiden också har varit vanliga. Samtal om enstaka våldshändelser har förekommit, men mer sällan.

I båda stödlinjerna var bostaden (egen eller annans) den absolut vanligaste platsen där våldet skett, 91 procent i Stödlinjen för män respektive 84 procent i Stödlinjen för transpersoner. Näst vanligaste platsen var att våldet skett på digitala plattformar, 19 procent i Stödlinjen för män respektive 26 procent i Stödlinjen för transpersoner. I Stödlinjen för transpersoner var andelen som utsatts på andra platser än hemmet både och mer sprid än i Stödlinjen för män.

Diagram 8. Typ av våld, andel samtal per stödlinje, 15 feb–31 dec 2023.

Vem är förövaren?

Förövarens kön

I Stödlinjen för män var förövaren kvinna i 59 procent av samtalen, man i 29 procent av samtalen och i 11 procent av samtalen berättades om både män och kvinnor som förövare.

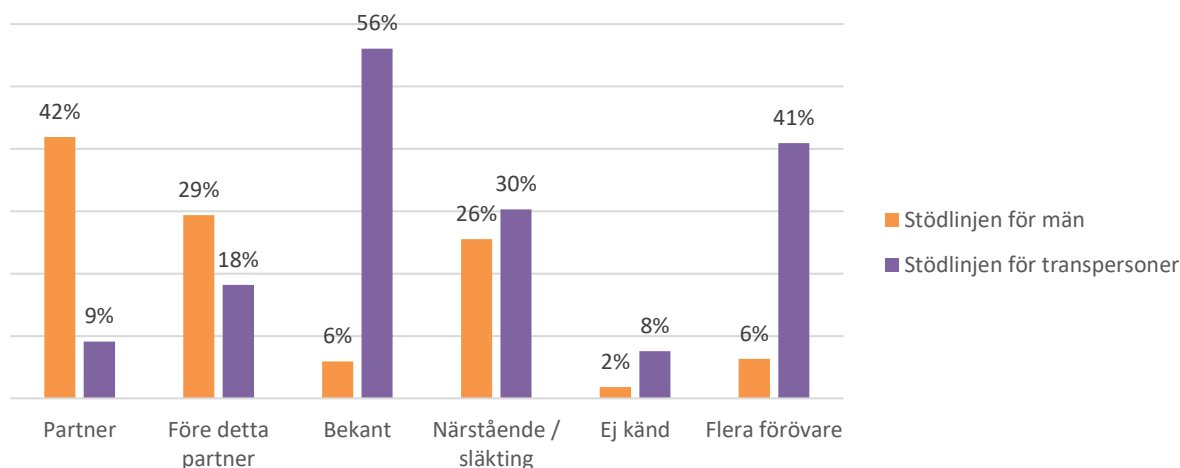
I Stödlinjen för transpersoner var förövaren man i 73 procent av samtalen, kvinna i 8 procent, ickebinär eller queer i 3 procent och i 15 procent av samtalen berättades om både män och kvinnor som förövare.

Relation till förövaren

I Stödlinjen för män skiljer sig relationen till förövaren åt beroende på om förövaren var en kvinna eller en man, dock var nuvarande eller före detta partner vanligast oavsett kön på förövaren. När förövaren var en kvinna var hon i 9 av 10 samtal nuvarande eller före detta partner där nuvarande partner var vanligast. När förövaren var en man gällde detsamma i 6 av 10 samtal, där före detta partner var något vanligare. När förövaren var en man var den utsattas relation till förövaren betydligt mer spridd än när förövaren var en kvinna. Det var en betydligt högre andel manliga förövare som var närstående eller släkt med den utsatta, likaså högre andelar för obekanta förövare samt att den utsatta hade blivit utsatt av fler förövare.

Relationen till förövaren var mer spridd i Stödlinjen för transpersoner än i Stödlinjen för män, se diagram 9. Att förövaren var bekant med den utsatta var vanligast. I samtal där förövaren var bekant eller okänd handlade de flesta samtal om utsatthet för sexuellt våld, oftast i kombination med psykiskt våld. Andelen samtal där det framkommer att den utsatta personen varit utsatt av flera förövare var betydligt högre i Stödlinjen för transpersoner än i Stödlinjen för män.

Diagram 9. Relation till förövaren, andel samtal per stödlinje, 15 feb–31 dec 2023.

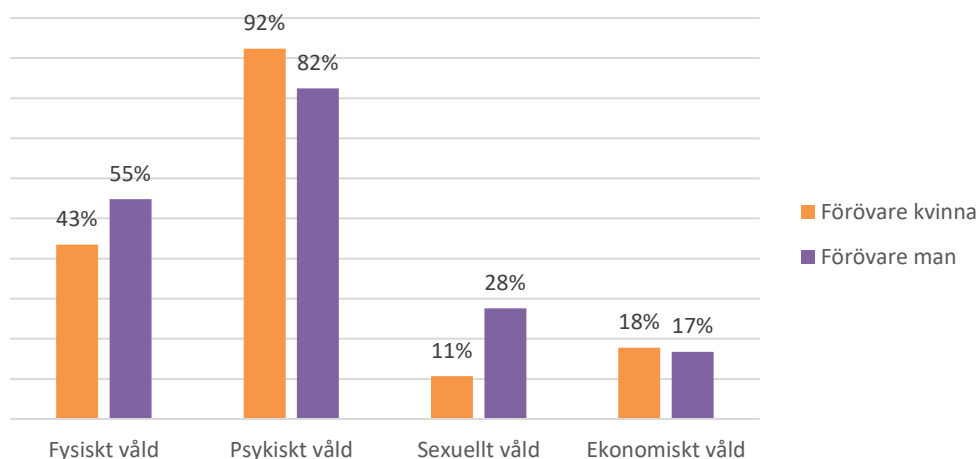

Våldstyp uppdelat på förövarens kön i Stödlinjen för män

I Stödlinjen för män finns skillnader i vilken typ av våld som den våldsutsatta mannen utsatts för utifrån könet på förövaren. I samtal om utsatthet för psykiskt våld har förövaren i högre andel av samtalen varit kvinna, i samtal om utsatthet för fysiskt och sexuellt våld har förövaren i högre andel av samtalen varit man. Den största procentuella skillnaden mellan män och kvinnor som förövare gäller våldstypen sexuellt våld.

Observera att diagram 10 visar andel samtal. Antal samtal där förövaren är en kvinna var betydligt fler än antal samtal där förövaren var en man.

Diagram 10. Stödlinjen för män: Typ av våld uppdelat efter kön på förövaren, andel samtal, 15 feb–31 dec 2023.

Särskild utsatthet

Om det framkommit att personen som utsatts för våld på något sätt befinner sig i en särskild sårbar situation så har det registrerats. I båda stödlinjerna var funktionsnedsättning, fysisk och/eller psykisk, och tidigare utsatthet för våld bland de vanligaste registreringarna.

Barn och vårdnad

I Stödlinjen för män har det framkommit i 289 samtal att den utsatta mannen har barn med förövaren, i majoriteten av samtalen förelåg gemensam vårdnad. I en knapp tredjedel av dessa samtal togs oro upp om den gemensamma vårdnaden och i en tiondel av samtalen framkom att mannen låg i vårdnadstvist.

I Stödlinjen för transpersoner har det inte framkommit i något samtal att den utsatta har barn med förövaren.

Tidigare kontakter med hälso- och sjukvård samt stödlinjerna vanligast

I de samtal där det framkom att kontakttagaren uppsökt stöd eller hjälp tidigare är kontakt med hälso- och sjukvård vanligast i båda stödlinjerna, 65 procent i Stödlinjen för män och 79 procent i Stödlinjen för transpersoner.

I Stödlinjen för män var det ungefär lika vanligt att tidigare ha haft kontakt med socialtjänsten som med Stödlinjen för män, 36 respektive 35 procent. 21 procent har haft kontakt med polisen. I sex procent av samtalen har Kvinnofridslinjen angetts som tidigare kontakt. Endast fyra procent har haft kontakt med en mansjour.

I Stödlinjen för transpersoner var tidigare kontakt med Kvinnofridslinjen (46 procent) eller Stödlinjen för transpersoner (42 procent) vanligt, därefter kontakt med socialtjänsten, 36 procent. 18 procent har haft kontakt med polisen och 15 procent har haft kontakt med en trans- eller hbtqi-organisation.

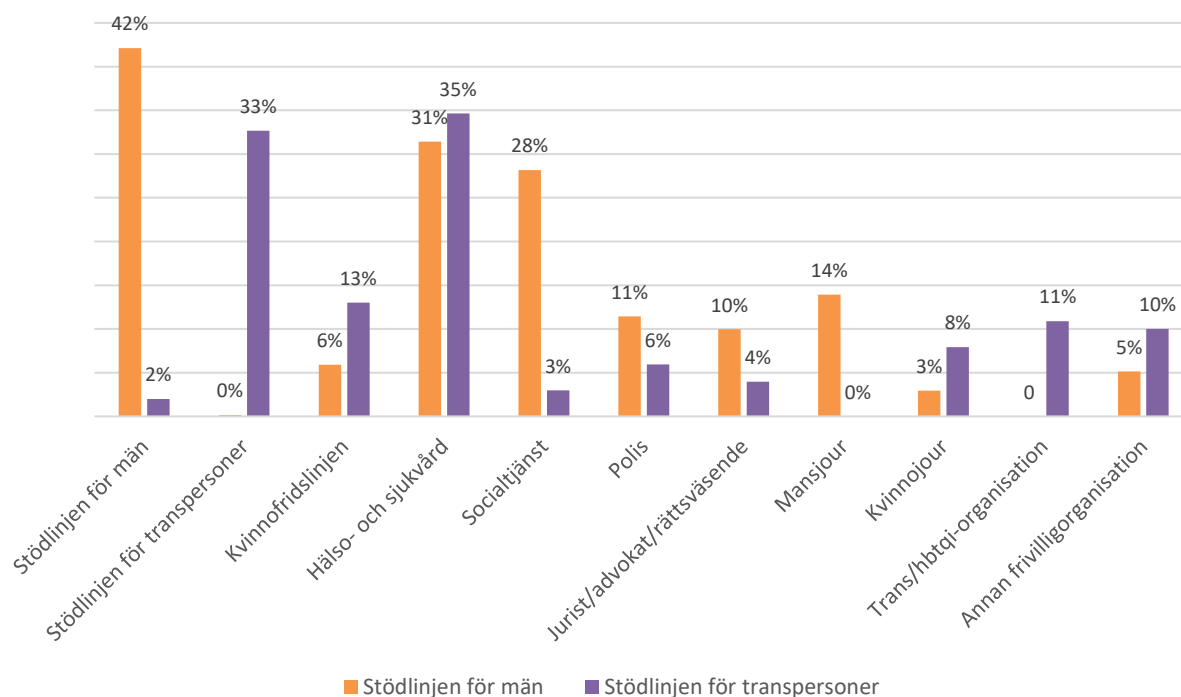
”Ring gärna tillbaka igen” och andra hänvisningar

Medarbetarna i stödlinjerna har haft fokus på att lyssna, bekräfta och ge stöd i stunden. Det är också ett av de vanligaste råden, att kontaktagaren gärna får ringa tillbaka igen. I vissa samtal har det efterfrågats ytterligare hjälp och information och då har stödlinjernas medarbetare hänvisat vidare.

I Stödlinjen för män var den vanligaste hänvisningen hälso- och sjukvård följt av socialtjänst. I övrigt var det en ganska jämn fördelning av hänvisningar till mansjourer, polis och jurist/advokat/rättsväsende. I fyra samtal har kontaktagaren fått rådet att ringa 112.

Även i Stödlinjen för transpersoner var den vanligaste hänvisningen hälso- och sjukvård. Näst efter hälso- och sjukvård har det oftast hänvisats till en trans- eller hbtqi-organisation, frivilligorganisationer och kvinnojourer. Andel hänvisningar till socialtjänst, polis och jurist/advokat/rättsväsende har varit låg. Inga kontaktagare har hänvisats att ringa 112.

Diagram 11. Hänvisningar i urval, andel samtal per stödlinje, 15 feb–31 dec 2023.

Sammanfattande reflektioner utifrån samtalen till stödlinjerna

Stödlinjen för män

Vid en jämförelse av antalet stödsamtal med våldsutsatta män som ringt Kvinnofridslinjen eller Stödlinjen för män under samma period¹⁸ framkommer att fem gånger så många våldsutsatta män har ringt Stödlinjen för män. Detta trots att Stödlinjen för män är så pass ny. Det visar på

¹⁸ 15 februari – 31 december 2023

att det riktade stödet och kommunikationen om stödlinjen hittills har fungerat. Antal besvarade samtal i Stödlinjen för män, 2 774 samtal, översteg det förväntade antalet på 1 575 samtal.

Stödlinjen för män har nått rätt målgrupp då det framförallt har varit våldsutsatta män som tagit kontakt. De kvinnor som tagit kontakt har i huvudsak varit en närstående, vän eller yrkesverksam person, några samtal har också varit från våldsutsatta kvinnor. Våldet som männen utsatts för har oftast skett i en nära relation, i huvudsak av en nuvarande eller före detta partner som oftast är en kvinna. Samtal där män är förövare har också varit vanliga, då med en större spridning i vilken relation som den våldsutsatta mannen har till förövaren. Våldet har oftast skett i den egna eller annans bostad. Det har varit relativt få samtal om utsatthet för våld som ligger utanför stödlinjens funktion, det vill säga utsatthet för psykiskt, fysiskt eller ekonomiskt våld av en okänd eller bekant person.

Våldet som männen berättat om har oftast handlat om upprepat våld som skett i närtid, även om berättelser om utsatthet längre bak i tiden också varit vanliga. Utsatthet för psykiskt våld har varit vanligast oavsett om förövaren är man eller kvinna. Den största könsskillnaden i vilken typ av våld som mannen har utsatts för rör utsatthet för sexuellt våld där det är en mycket högre andel förövare som varit män.

Det vanligaste rådet som medarbetarna på Stödlinjen för män gett är att den som tagit kontakt gärna får ringa igen, vilket avspeglar stödlinjens främsta funktion i att vara ett stöd i stunden. Samhällsinstanser som hälso- och sjukvård, socialtjänst och polis/rättsväsende är de vanligaste samhällskontakter som de kontaktagande tidigare haft liksom varit de vanligaste hänvisningarna som medarbetarna på linjen gett.

Stödlinjen för transpersoner

Antalet samtal till Stödlinjen för transpersoner, 446 samtal, översteg det förväntade antalet på 228 samtal. Det visar på att det riktade stödet och kommunikationen om stödlinjen hittills har fungerat. Andelen samtal som var tysta var hög, 56 procent, vilket är betydligt högre än i både Stödlinjen för män och Kvinnofridslinjen. Varför andelen är så hög är svårt att veta. Möjligen kan transpersoners generellt låga förtroende för samhällsinstanser grundat i erfarenheter av dåligt bemötande bidra till att många kontaktagare inte till en början tar steget och börjar prata.

Av gruppen våldsutsatta har Stödlinjen för transpersoner nått rätt målgrupp. Det har framförallt varit våldsutsatta som tagit kontakt och det har varit en spridning i könsidentitet. Det har varit relativt få samtal om utsatthet för våld som ligger utanför stödlinjens funktion, det vill säga utsatthet för psykiskt, fysiskt eller ekonomiskt våld av en okänd eller bekant person.

Utsatthet för psykiskt våld har varit vanligast, följt av utsatthet för sexuellt våld. Våldet har oftast utförts av en man. Andelen samtal som handlat om sexuellt våld är hög, förövaren av sexuellt våld var oftast en bekant till den utsatta vilket också är den vanligaste relationen som den utsatta har till förövaren överlag. Relationen som den våldsutsatta har till förövaren är mer spridd jämfört med i Stödlinjen för män och i en hög andel av samtalen har personen utsatts av flera förövare. Våldet har oftast skett i den egna eller annans bostad, dock är det högre andelar våld som skett på andra platser jämfört med i Stödlinjen för män.

Samtalen avspeglar att transpersoner som grupp blir utsatta på ett bredare plan i jämförelse med cispersoner. Våldet utförs av fler förövare i fler olika typer av relationer och på fler platser.

Det vanligaste rådet som medarbetarna på Stödlinjen för transpersoner gett är att den som tagit kontakt gärna får ringa igen, vilket avspeglar stödlinjens främsta funktion i att vara ett stöd i stunden. Hälso- och sjukvård, socialtjänst och polis/rättsväsende dominerar bland de samhällskontakter som den kontaktagande tidigare har haft. Bland hänvisningarna som

medarbetarna på linjen gett är bilden lite annorlunda, hälso- och sjukvård dominerar, därefter är hänvisningar till civilsamhälle som trans- och hbtqi-organisationer, kvinnojourer samt andra frivilligorganisationer vanligast.

Samtal som inte har med våldsutsatthet att göra

Båda stödlinjerna har mottagit samtal som ligger utanför stödlinjens funktion; som felringningar, trakasserier och samtal från personer som vill prata och behöver stöd kring annat än våldsutsatthet. Samtal av denna karaktär kommer till alla anonyma stödlinjer. Det är svårt att ge en siffra över hur många samtal det handlar om. Samtalen kategoriseras inte som ”rätt” eller ”fel” eftersom det inte med säkerhet går att säga att en person som tar kontakt och behöver stöd, men inte berättar om någon våldsutsatthet, inte är eller har varit våldsutsatt. Stigma, skam och skuld kan hindra personen från att berätta i samtalet. Andel samtal där kontakttagaren behöver stöd utöver sin våldsutsatthet eller kring annat än våldsutsatthet är högre i Stödlinjen för transpersoner än Stödlinjen för män vilket är förväntat då det finns få stödfunktioner med transkompetens i samhället.

Medarbetarnas reflektioner

För att få en fördjupad bild av vad samtalen till stödlinjerna handlar om genomfördes fokusgruppssamtal med medarbetarna på stödlinjerna vid två tillfällen, i juni 2023 med tretton medarbetare och i november/december 2023 med tio medarbetare. I detta avsnitt görs jämförelser med samtal med våldsutsatta kvinnor i Kvinnofridslinjen då medarbetarna även bemannar den stödlinjen och har mycket erfarenhet från det arbetet. Det är också intressant med dessa jämförelser då våldsutsatta kvinnor, särskilt kvinnor som utsätts för våld av män, är den grupp av våldsutsatta som samhället har mest kunskap om.

Stödlinjen för män

Nedan beskrivs medarbetarnas reflektioner kring samtalen, uppdelat på samtal där män är utsatta, och samtal där det är otydligt vem som utsätter vem i relationen. Uppdelningen görs eftersom karaktären på samtalen skiljer sig åt så pass mycket.

Samtal där män är utsatta

Medarbetarna har främst reflekterat utifrån samtal där förövaren är en kvinna då det är de samtalen som är vanligast.

Generellt liknar samtalen i Stödlinjen för män samtalen i Kvinnofridslinjen utifrån mönstret i våldet och våldets mekanismer. Det psykiska våldet är vanligast och det har yttrat sig i exempelvis kontrollerande och manipulerande beteende, skrik och utbrott samt hånande och förminskande kommentarer som ofta riktats mot den utsatta mannens manlighet. Att kvinnan hotar med att anmäla mannen för misshandel eller sexuella övergrepp har förekommit som en del av ett kontrollerande beteende, exempelvis i samband med att mannen vill lämna. Om det finns barn i relationen har det förekommit hot från kvinnan om att ta barnen vid separation.

Det fysiska våldet är generellt av mildare grad än det fysiska våldet som kvinnor berättar om i Kvinnofridslinjen, även om det förekommit några samtal om utsatthet för grövre fysiskt våld. De flesta medarbetare upplevde det som ovanligt med samtal där fysiskt våld förekommit. De former av fysiskt våld som lyftes är att kvinnan kastat saker på, puttats eller örfilat mannen.

I samtal om utsatthet för sexuellt våld där en kvinna var förövare har det oftast handlat om förminskande av mannens prestation eller att han ”ställt upp” på saker han inte velat göra

grundat i normer kring manlighet. Vissa samtal har handlat om utsatthet för grövre sexuellt våld som incest och våldtäkt. I de samtal där förövaren var en man upplevdes att våldet både var grövre fysiskt och mer sadistiskt än de samtal som de haft i Kvinnofridslinjen, med kvinnor som utsatts för sexuellt våld av män. En del samtal har rört händelser långt tillbaka i tiden, där mannen för första gången berättat om sin utsatthet i Stödlinjen för män.

Förekomst av ekonomiskt våld har inte varit vanligt, medarbetarna har pratat med ett fåtal män som utsatts för det. Samtal där ekonomi har berörts har snarare handlat om ekonomiskt utnyttjande från kvinnan, exempelvis att kvinnan kräver att mannen betalar för allt eller att hon spenderar hans pengar på ett vårdslöst sätt. Medarbetarna var överens om att samtalen i Stödlinjen för män varit av annan karaktär än i Kvinnofridslinjen, där kontrollerande av den utsattas ekonomi är vanligt förekommande.

Det har varit ovanligt att männen uttryckt rädsla för det fysiska våldet, ingen har berättat om rädsla för sitt liv. Rädslor har framkommit kring andra saker, exempelvis rädslan att inte bli trodd eller bli misstänkliggjord av olika samhällsinstanser och sitt sociala nätverk, rädsla att kvinnan ska fullfölja sina hot och anmäla för misshandel eller sexuella övergrepp och rädsla att förlora barnen. Dessa rädslor är sammankopplade med att den våldsutsatta är man och en upplevelse av att det skapar ett underläge, något som kvinnan ibland har använt som en del av hoten, ”de kommer tro på mig”.

Rädslorna som beskrivits ovan är några av de hinder för våldsutsatta mäns hjälpsökande som identifierats av medarbetarna. Andra hinder som framkommit är känslor av skuld och skam och svårigheter att få hjälp av socialtjänst och familjerätt, vilket känns igen från samtal med våldsutsatta kvinnor i Kvinnofridslinjen. Skuld- och skamkänslorna har exempelvis handlat om att som man inte kunna hantera situationen. Vidare har många män haft svårt att identifiera sig som våldsutsatta vilket också kan vara ett hinder för att söka hjälp.

Erfarenheterna av männens tidigare samhällskontakter skiljer sig åt, vissa medarbetare upplevde att männen inte haft några tidigare kontakter, andra att de haft många. Endast en medarbetare har haft samtal där det framkommit att mannen har polisanmält våldet. Flera medarbetare bedömde att män i lägre utsträckning än kvinnor pratar om sin utsatthet. Gällande hänvisningar till vidare stöd och hjälp lyftes att det finns färre resurser att hänvisa män till jämfört med kvinnor, speciellt utifrån samtalsstöd, bland annat på grund av att civilsamhällets stöd riktat till män inte är lika utbyggt som stödet för kvinnor. Flera lyfte att många män inte känner sig trygga att kontakta socialtjänst. Endast en medarbetare har hänvisat till skyddat boende, flera medarbetare har informerat om det.

Några medarbetare lyfte att vissa män haft en föreställning om att de blir orättvist behandlade i sin utsatthet för att de är män, grundat i felaktiga antaganden om de rättigheter som en våldsutsatt har i samhället. Exempelvis att om det hade varit en kvinna som varit utsatt för våld av en man så hade förövaren tvingats flytta.

Det männen velat ha hjälp med har främst varit samtalsstöd, att bli lyssnad på, bli trodd och tagen på allvar.

Samtal där det är otydligt vem som utsätter vem i relationen

Erfarenheter av dessa samtal togs främst upp i fokusgruppsamtalen som hölls i november/december, förekomsten verkar ha ökat under andra halvan av 2023. Medarbetarna har upplevt dessa samtal som vanliga, flera lyfter att majoriteten av samtalen den sista tiden har haft denna karaktär. I dessa samtal har uttryck av ilska och aggressivitet varit vanligt förekommande, omväxlande riktad mot partnern, samhället och mot medarbetarna i stödlinjen. Medarbetarna

lyfte att det i dessa samtal är svårare att utröna hur våldsutsattheten ter sig samt vad mannen som tagit kontakt vill ha hjälp med.

Stödlinjen för transpersoner

Då Stödlinjen för transpersoner bemannas av många olika medarbetare i kombination med att antalet samtal är förhållandevis lågt har det varit svårare för medarbetarna att reflektera kring samtalen i stödlinjen.

Ett återkommande tema har varit omgivningens hanterande av personens köns- och transidentitet. Familj och andra närstående kan ha svårt att acceptera identiteten och utsätta transpersonen för framförallt psykiskt våld. Det har främst yttrat sig i nedsättande kommentarer, ofta riktat mot identiteten, även genom kontroll av den utsattas möjlighet att vara öppen i sin identitet. I flera samtal har våldet ökat i samband med den i dessa fall utsatta transkvinnans transitionsprocess¹⁹. I dessa fall har förövarna både varit män och kvinnor.

Samtal om identitet har varit vanliga, både från transpersoner själva och från närstående. Vissa av dessa har handlat om oro för eller utsatthet för våld, andra inte. Rädsla och oro för att transidentiteten ska bli känd har varit ett vanligt tema. I en del samtal har personen uttryckt oro för vad som ska hända om hen kommer ut, i andra har förövaren hotat att outa personens transidentitet för omgivningen.

Medarbetarna upplever att det sexuella våldet oftast har varit direkt kopplat till den utsattas köns- och transidentitet, det kan göras till allmän beskådning och ha avhumaniserande inslag. Det har också förekommit samtal om sex mot ersättning som självskadebeteende kopplat till en önskan om att bli bekräftad i sin könsidentitet.

Ingen medarbetare lyfte erfarenheter av samtal om utsatthet för fysiskt våld (utöver det sexuella våldet) eller ekonomiskt våld. Likaså lyftes inga erfarenheter av hinder kring transpersoners hjälpsökande.

Flera medarbetare lyfte att samtalen också vittnar om att transpersoner utsätts för våld i vardagen genom kränkande ord och beteende från okända personer. I vissa samtal har det framkommit att transpersonen har blivit utestängd från olika sammanhang eller avstått att göra saker i offentliga rum av rädsla för vad som kan hända.

Det transpersonerna velat ha hjälp med har främst varit samtalsstöd i stunden, ibland av ångstdämpande karaktär. I samtal där hänvisningar har blivit aktuellt lyftes, likt för målgruppen män, att det finns färre resurser att hänvisa transpersoner till jämfört med kvinnor, speciellt utifrån samtalsstöd.

¹⁹ Begreppet beskriver en könsbekräftande process och den period då man exempelvis kan ändra namn och pronomen, genomgå kroppsliga förändringar och ändra juridiskt kön.

Sammanfattning och avslutande reflektioner

Uppdraget att starta en pilotverksamhet med nationellt telefonstöd för våldsutsatta män och transpersoner inleddes i november 2021 och resulterade i öppnandet av två stödlinjer – Stödlinjen för män och Stödlinjen för transpersoner. Stödlinjerna öppnade den 15 februari 2023 och var öppna under tio och en halv månader inom uppdragets tidsram. Båda stödlinjerna drivs i NCK:s regi genom samorganisering med Kvinnofridslinjen.

Tio och en halv månader är en kort tid att nå ut till och bygga förtroende hos målgrupperna. Trots det har stödlinjerna besvarat fler samtal än förväntat. I Stödlinjen för män besvarades 2 774 samtal, i Stödlinjen för transpersoner 446 samtal.

De beslut som togs gällande antalet stödlinjer, stödlinjernas namn samt vilken aktör som skulle driva stödlinjerna har visat sig vara framgångsrikt. Det direkta tilltalet i kommunikationsarbetet tycks ha nått fram till målgrupperna. Samorganiseringen med Kvinnofridslinjen gjorde det möjligt att utifrån finansieringen ha väl tilltagna öppettider och en stabilitet i bemanningen av stödlinjerna. Stödlinjerna har kunnat dra nytta av den kompetens och erfarenhet samt den upparbetade struktur som finns på Kvinnofridslinjen. Samtidigt har Kvinnofridslinjen gynnats genom omfattande kompetenshöjning för medarbetarna och fler besvarade samtal genom den delvis höjda bemanningen. Utbildningssatsningen har gett medarbetarna en bredare våldskompetens och ett fördjupat normkritiskt arbetssätt vilket gynnar alla våldsutsatta, oavsett vilken stödlinje de kontaktar.

De allra flesta samtal har kopplats fram till stödlinjerna, få samtal har mötts av att kön är full. Av de samtal som kopplats fram har Stödlinjen för män besvarat 59 procent och Stödlinjen för transpersoner 53 procent, resterande samtal har övergivits i kö. Genomsnittstiden för övergivna samtal är låg i båda stödlinjerna, särskilt i Stödlinjen för transpersoner. Under perioden har bemanningen förstärkts för att öka antal besvarade samtal. En ytterligare förstärkning av bemanningen skulle kräva ökade resurser.

I samtalen har fokus legat på att lyssna, bekräfta och ge stöd i stunden. I Stödlinjen för män har den vanligaste kontaktagaren varit en man som utsatts för psykiskt våld av sin nuvarande eller före detta kvinnliga partner, men samtal om utsatthet för alla våldstyper och av både kvinnor och män i olika relationstyper har förekommit. Det fysiska våldet männen utsatts för har generellt varit av mildare grad, samtal om utsatthet för ekonomiskt våld har varit ovanliga. Stödlinjens medarbetare har identifierat flera hinder för hjälpsökande kopplat till att den våldsutsatta är man, exempelvis rädslan att inte bli trodd eller att bli misstänkliggjord, och skam- och skuld känslor över att som man inte kunna hantera situationen. Samtal där det har varit svårt att avgöra vem som utsätter vem i relationen för våld har ökat under andra halvan av 2023 och upplevs mot slutet av 2023 vara i majoritet. Dessa samtal kräver mer av medarbetarna, och ett arbete har påbörjats för att möta medarbetarnas behov av handledning, utarbetande av strategier och möjlighet till reflektion och ventilering kring dessa samtal.

I Stödlinjen för transpersoner har det oftast varit den våldsutsatta som tar kontakt och könsfördelningen bland kontaktagarna är spridd. Våldet har ofta riktats mot den utsattas köns- och transidentitet. Utsatthet för psykiskt våld har varit vanligast även i denna stödlinje, dock är andelen samtal om utsatthet för sexuellt våld markant högre än i övriga stödlinjer. Både relationen som den utsatta har till förövaren och platsen där våldet skedde har varit mer spridd jämfört med i Stödlinjen för män. Samtalen avspeglar att transpersoner som grupp blir utsatta på ett bredare plan i jämförelse med cispersoner. Våldet utförs av fler förövare i flera olika typer av relationer och på flera platser.

Bristen på resurser med spetskompetens har varit ett genomgående tema i kartläggning, dialogmöten och i samtalen med våldsutsatta. När medarbetarna har hänvisat vidare vittnar de om att det är svårare att hitta bra resurser med spetskompetens till våldsutsatta män och transpersoner än till våldsutsatta kvinnor.

Kännedom om stödlinjerna

Att bygga upp en bred kännedom om stödlinjerna kräver ett långsiktigt kommunikationsarbete under flera års tid, där budskap och kanaler utvecklas för att hitta nya vägar till de som ännu inte känner till stödlinjerna. De delar som är uppbyggda under tiden för projektet är en bra grund för informationsspridning, men det krävs fortsatta satsningar för att bibehålla och öka kännedomen om stödlinjerna så att alla våldsutsatta, närstående och yrkesverksamma känner till dem och det stöd de kan erbjuda.

En av de stora kommunikativa utmaningarna under projektet har handlat om att ta fram budskap som når ut till målgrupperna samt att skapa förtroende. Genom att ha separata stödlinjer med särskilda budskap har det varit möjligt att ta sig an dessa utmaningar på ett effektivt sätt med riktade insatser. NCK tror att en framgångsfaktor för att våldsutsatta vågar ringa till Stödlinjen för män och Stödlinjen för transpersoner är att linjerna är riktade till just män och transpersoner inklusive ickebinära.

Ingen kännedomsmätning har genomförts inom ramen för uppdraget då det bedöms vara för tidigt för en sådan undersökning. Fokus har istället lagts på att bevaka antalet inkomna samtal till stödlinjerna och utvärdera de kommunikationsinsatser som genomförts för att säkerställa att de nått rätt målgrupper. NCK bedömer att så är fallet.

Förslag på fortsatt drift

I uppdraget ingår att ge förslag för fortsatt drift av telefonstödet som riktas till våldsutsatta, oavsett kön.

NCK anser att driften fortsatt bör ske på samma sätt – att telefonstödet samlas organisatoriskt hos NCK och separeras genom olika namn och nummer som riktar sig till olika grupper av våldsutsatta.

En förutsättning för NCK:s förslag för fortsatt drift är en stabil finansiering, minst i paritet med nivån i detta uppdrag samt årliga uppräknningar för att täcka ökade kostnader. För att kunna se till att det finns personal i tillräcklig omfattning för att bemanna stödlinjerna, och för att utan uppehåll i marknadsföringen kunna fortsätta kommunicera stödlinjernas existens, krävs besked om fortsatt finansiering i god tid.

Strukturen för hur telefonstödet har drivits har kombinerat vinsterna med en sammanhållen stödtelefon och separata stödlinjer. Rent organisatoriskt fungerar NCK:s tre stödlinjer²⁰ som en sammanhållen stödtelefon medan det kommunikativt och tekniskt hanteras som tre separata linjer.

De separata stödlinjerna, där målgruppen tydligt framgår i stödlinjernas namn, signalerar både målgruppsspecifik kompetens och kan bygga förtroende genom att legitimera stödbehovet för våldsutsatta män och transpersoner. Dessa två grupper är vanligtvis inte i centrum i samhällsdiskursen om våld i nära relationer och sexuellt våld. Genom separata stödlinjer möjliggörs statistik och kunskapsutveckling utifrån respektive målgrupp, något som inte hade varit möjligt i samma utsträckning för gruppen våldsutsatta transpersoner om en särskild stödlinje för våldsutsatta transpersoner saknats. Stödlinjen för män, Stödlinjen för transpersoner och Kvinnofridslinjen signalerar gemensamt att alla våldsutsatta, oavsett könsidentitet, har rätt till stöd. Samtidigt möjliggör separata stödlinjer ett fortsatt maktperspektiv genom att det motverkar en könsneutral syn på utsatthet för våld.

En enda stödlinje som skulle rikta sig till alla målgrupper riskerar att personer som inte är normen för denna typ av våldsutsatthet, det vill säga alla utom kvinnor som utsätts för våld av män, inte känner att stödet är till för dem. Gruppen transpersoner tenderar att nedprioriteras särskilt när målgruppen är ”alla”.

Separata stödlinjer kan å andra sidan resultera i att människor känner sig kategoriserade, eller att det blir svårare att veta vilket nummer som är rätt för mig. Detta gäller främst för transpersoner som är en heterogen grupp där både män, kvinnor, ickebinära och andra transpersoner ingår. Då transpersoner är en liten grupp i jämförelse med män och kvinnor kan det kännas outande att ringa en separat stödlinje. NCK har adresserat detta genom att kommunicera att den våldsutsatta själv väljer vilken linje som känns bäst för hen; numren till Kvinnofridslinjen liksom till Stödlinjen för män finns på startsidan för webbplatsen till Stödlinjen för transpersoner och det finns en gemensam affisch för alla tre stödlinjer. NCK anser att statistiken för stödlinjerna visar att det riktade stödet fungerar.

Det är i princip lika kostnadseffektivt att driva tre separata stödlinjer jämfört med en enda när driften samorganiserar. De kostnader som är kopplade till separata stödlinjer, som telefonitekniska kostnader och separata webbplatser, är låga. Marknadsföring av en stödlinje

²⁰ Kvinnofridslinjen, Stödlinjen för män och Stödlinjen för transpersoner.

som riktar sig till alla våldsutsatta skulle ändå behöva genomföra anpassad och riktad annonsering till de olika målgrupperna vilket i slutändan ger liknande totala kostnader.

Enligt uppdraget ska NCK analysera hur förslaget på fortsatt drift påverkar våldsutsatta hbtqi-personer, personer som utsatts i prostitution och människohandel samt personer som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck. Dessa grupper är alla inkluderade i NCK:s tre stödlinjer och samtal relaterat till dessa grupper förekommer i alla linjer. Alla samtal från våldsutsatta till Stödlinjen för transpersoner antas ingå i kategorin våldsutsatta hbtqi-personer. NCK har med start 2024 förbättrat samtliga tre stödlinjers samtalsregistreringsmallar för bättre uppföljning av hur många hbtqi-personer som tar kontakt. Fördelarna med det direkta tilltalet gynnar även dessa grupper då samhällsdiskursen framför allt lyfter tjejer och kvinnor som utsatta i prostitution och människohandel samt hedersrelaterat våld och förtryck. För att nå fler i samtliga grupper behövs riktad kommunikation vilket kräver mer resurser än NCK i dagsläget har.

Våldsutsatta mäns och transpersoners möjlighet till ett lättillgängligt och anonymt stöd bör vara den centrala utgångspunkten i beslut om hur telefonstödet till dessa målgrupper ska organiseras. NCK anser att detta inkluderar direkt tilltal, målgruppsspecifik kompetens och god tillgänglighet i öppettiderna vilket sammantaget kan sänka trösklarna för kontakt. Detta kan genomföras på ett kostnadseffektivt sätt genom att stödlinjerna har en och samma huvudman, mer specifikt NCK som har struktur för, kompetens och erfarenhet av att driva nationellt telefonstöd för våldsutsatta. Vidare har samma huvudman fördelar utifrån utveckling och förbättring av stödet samt för möjligheten till forskning.

Stödlinjerna fortsätter vara öppna under 2024, hittills motsvarar antal besvarade samtal en ökning med 27 procent i Stödlinjen för män och 2 procent i Stödlinjen för transpersoner jämfört med 2023.

Bilagor

Bilaga 1: Ekonomisk redovisning

Tabell 2: Ekonomisk redovisning av regeringsuppdrag: Nationellt telefonstöd till våldsutsatta (A2021/02054)

Kostnadspost	2021	2022	2023
Lönekostnader	87 247 kr	1 432 477 kr	1 247 568 kr
Trycksaker och marknadsföring	-	727 014 kr	1 413 993 kr
Övriga tjänster	21 070 kr	687 278 kr	1 611 511 kr
Direkta kostnader	108 317 kr	2 846 769 kr	4 273 072 kr
<i>Indirekta kostnader</i>	<i>32 495 kr</i>	<i>553 231 kr</i>	<i>826 794 kr</i>
SUMMA	140 812 kr	3 400 000 kr	5 099 866 kr
Finansiering och återbetalning	2021	2022	2023
Statsanslag 2021	200 000 kr	3 400 000 kr	5 000 000 kr
Total kostnad 2023	140 812 kr	3 400 000 kr	5 099 866 kr
Att återbetala	59 188 kr*	-	-
Medfinansiering NCK	2021	2022	2023
Av total kostnad det berörda året	-	-	99 866 kr

*59 188 kr återbetalades våren 2022.

I kostnadsposten *Övriga tjänster* ingår i huvudsak kostnader för lokalhyra, resor, porto och utskicksmaterial, IT-avgifter, IT-tjänster samt kostnader från Region Uppsala där medarbetarna som arbetar på stödlinjerna är anställda.

År 2022 var kostnader för att ta fram stödlinjernas webbplatser och kostnader från Region Uppsala de största kostnaderna i *Övriga tjänster*. Kostnaderna från Region Uppsala rörde främst utbildningskostnader. År 2023 var kostnader från Region Uppsala den största kostnaden. I detta inkluderas bemanning av stödlinjerna, telefonkostnader och utbildningskostnader.

Marknadsföringsmedlen har generellt fördelats tre fjärdedelar till Stödlinjen för män och en fjärdedel till Stödlinjen för transpersoner.

Bilaga 2: Förteckning över organisationer och myndigheter

Dialogmöten genomfördes med representanter från följande organisationer och stödlinjer, samtliga är civilsamhällesorganisationer om inte annat anges. Huvudsaklig målgrupp anges inom parentes. Samtliga som kontaktades tackade ja till medverkan.

- Kvinnofridslinjens referensgrupp; Unizon, Roks, RFSL, Brottsofferjouren närvarade, Terrafem och BRIS var frånvarande.
- Mansjouren (män)
- Riksförbundet MÄN (män)
- Akillesjouren (män)
- Kriscentrum för män Göteborg, kommunal verksamhet (män)
- Kriscentrum Malmö samtalsmottagningen, kommunal verksamhet (alla)
- Välj att sluta, samarbete mellan stiftelse och länsstyrelse (alla)
- PrevenTell, region/vård (alla)
- Rise (alla)
- ECPAT (alla)
- Stiftelsen 1000 möjligheter, specifikt ungarelationer.se (alla)
- BRIS (alla)
- Förenade Jourer (alla)
- RFSL Stödmottagning (hbtqi-personer)
- RFSL ungdom, specifikt Transformerings.se (transpersoner)
- Transammans (transpersoner)
- Full Personality Expression Sweden, FPES (transpersoner)

Dialogmöten har genomförts med representanter från följande myndigheter:

- Jämställdhetsmyndigheten
- Socialstyrelsen
- Hbtqi-ansvarig på följande hbtqi-strategiska myndigheter²¹:
 - Socialstyrelsen
 - Folkhälsomyndigheten
 - Diskrimineringsombudsmannen, DO
 - Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF
 - Skolverket
 - Polisen

²¹ Samtliga hbtqi-ansvariga på de hbtqi-strategiska myndigheterna var inbjudna. Inbjudna med ej deltagande myndigheter: Migrationsverket, Barnombudsmannen, Kulturrådet, Jämställdhetsmyndigheten, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF).

Bilaga 3: Utredningens resultat, detaljerat

Här presenteras mer detaljerade sammanfattningar av vad som framkom i utredningen.

Sammanfattning av dialogmöten och fokusgruppssamtal

Som en del av utredningen har NCK genomfört dialogmöten med sammanlagt nitton organisationer och sju myndigheter²². Fokusgruppssamtal har genomförts med medarbetare på Kvinnofridslinjen. I urvalet av organisationer finns både ideella och offentliga verksamheter. Merparten har valts ut baserat på deras erfarenhet av att ge stöd till eller på annat sätt arbeta stödjande gentemot män och/eller transpersoner och de flesta organisationer arbetar helt eller delvis med våld. Utöver Socialstyrelsen och Jämställdhetsmyndigheten har fem hbtqi-strategiska myndigheter konsulterats.

Syftet med dialogmötena och fokusgruppssamtalen har varit att inhämta synpunkter på uppdraget samt samla in kunskap och erfarenhet kring våldsutsatta män och transpersoner. I möten med representanter som direkt möter män och transpersoner har fokus varit att belysa deras erfarenheter av hjälpsökande och bemötande samt inhämta tips på resurser som går att hänvisa vidare till. I mötet med myndigheter har fokus varit att diskutera uppdraget utifrån de centrala utgångspunkterna som presenterats i denna redovisning.

Nedan presenteras först en sammanfattning av dialogmötena med organisationerna och fokusgruppssamtalen med medarbetare på Kvinnofridslinjen, därefter en sammanfattning av dialogmötena med myndigheterna.

Sammanfattning av möten med organisationer, inklusive fokusgruppssamtal

Denna sammanfattning har fokus på hjälpsökande, bemötande och kompetens. Inhämtad kunskap och erfarenheter om våldets karaktär har tillvaratagits i planering och utförande av utbildning.

Våldsutsatta män

Flera organisationer lyfte att stödbehoven hos våldsutsatta män och kvinnor är lika på ett generellt plan och att våldets mekanismer är desamma oavsett kön. Några organisationer lyfte att hjälpsökande hos våldsutsatta män kan skilja sig på gruppnivå gentemot våldsutsatta kvinnor. Män saknar språk för sin utsatthet och kan ha svårt att relatera till begrepp som offer och våld i nära relation, något som ses som kopplat till begränsande maskulinitetsnormer. Offerskapet står i direkt konflikt med manligheten vilket kan utgöra hinder för hjälpsökande. Det är vanligare att män i sitt hjälpsökande hanterar sin utsatthet med ilska och att stödsamtalen handlar mer om konkret problemlösning och mindre om hur man känner sig.

Vikten av att ha ett barnperspektiv i bemötandet av våldsutsatta män som är fäder lyftes av samtliga organisationer som enbart har män som målgrupp. Barnens välmående kan verka som motivation att lämna en våldsam relation. Samtidigt kan faderskapet användas som en del av förövarens våldsutövning.

Vissa organisationer tog upp erfarenheter av stödsökande män som både är utsatta och förövare i en relation vilket också kräver specifik kompetens i bemötandet. Flera av verksamheterna poängterade vikten av professionell personal, i allmänhet men framförallt kopplat till detta.

²² Se bilaga 2 för förteckning.

Ett tema som tydligt framträdde relaterat till telefonstödet organisering var vikten av ett direkt tilltal till våldsutsatta män. Ett direkt tilltal kan underlätta identifikation och hjälpsökande.

Våldsutsatta transpersoner

Samtliga organisationer som har transpersoner som målgrupp lyfte att de är avgörande med specifik transkompetens för att kunna ge stöd till våldsutsatta transpersoner. Transkompetens exemplifierades som kunskap om normer, normkritik och begrepp, våldsutsatthet samt livsvillkor inklusive transvård. Majoriteten av dessa organisationer framhöll att det är viktigt att vara tydlig med vad som menas med de begrepp som används, exempelvis transperson och ickebinär.

Vidare lyftes att transpersoner på gruppnivå har ett lågt förtroende för samhällsinstanser som polis, socialtjänst och hälso- och sjukvård, vilket beror på erfarenheter av dåligt bemötande. Erfarenheterna från organisationerna bekräftas i flera studier²³. Detta kan avspeglas i stödsamtalen som en skepsis mot hänvisningar till dessa samhällsinstanser och det lyftes som anledning till att de kan ta tid att nå och bygga tillit till målgruppen.

Gällande telefonstödet organisering var det en mer spridd syn för målgruppen transpersoner. Vissa lyfte fram svårigheter att driva ”för små stödlinjer”, andra att gruppen transpersoner är heterogen och att det kan vara olika till vilken linje man vill ringa. Samtidigt var det flera som framhöll vikten av direkt tilltal likt för målgruppen män.

Relevant för båda målgrupperna

Några gemensamma teman lyftes för både våldsutsatta män och våldsutsatta transpersoner. Flera verksamheter påpekade att det tar tid att både nå och bygga tillit till målgrupperna och uppdragets korta tidsperiod togs upp som ett orosmoment. Några organisationer lyfte vikten av att signalera att män och transpersoner är skyddsvärda utifrån premissen att samhället framför allt framställer tjejer och kvinnor som skyddsvärda. Vikten av hbtqi-kompetens oavsett målgrupp lyftes av flera organisationer, liksom rekommendationer om att förbereda för samtal som inte handlar om våldsutsatthet då det finns få stödfunktioner i samhället som riktas direkt mot män eller transpersoner.

I varje möte har NCK inhämtat tips på resurser att vid behov kunna hänvisa vidare till. Ett återkommande tema i dialogmötena med organisationerna var att det är svårt att hitta specialiserat stöd till våldsutsatta män och transpersoner. Enstaka specialiserade verksamheter nämndes, i övrigt hänvisades till de breda samhällsresurserna polis, rättsväsende, socialtjänst inklusive skyddade boenden samt hälso- och sjukvård. Några organisationer lyfte att det finns brister kopplat till dessa samhällsinstanser såsom generellt låg transkompetens eller att vissa män inte känner sig trygga i kontakt med socialtjänsten.

Slutligen är det många organisationer som rekommenderade att ge stöd via chatt för att sänka tröskeln för hjälpsökande och för att nå unga vuxna. För transpersoner med röstdysfori²⁴ kan chatt underlätta kontakt. Att införa chatt som kontaktsätt har inte tagits vidare i detta uppdrag då uppdragets tid och budget varit begränsad.

²³ RFSL (2017). *Förtroende att stärka. Om hbtq-personers förtroende för olika samhällsinstanser och vad som behöver förändras*. Folkhälsomyndigheten (2015). *Hälsan och hälsans bestämningsfaktorer för transpersoner: En rapport om hälsoläget bland transpersoner i Sverige*.

²⁴ Upplevelsen av att rösten inte stämmer överens med identiteten.

Sammanfattning av möten med myndigheter

Jämställdhetsmyndigheten och Socialstyrelsen rekommenderade att två separata linjer startas, en för män och en för transpersoner, med motiveringen att det skapar ett direkt tilltal och möjliggör målgruppsanpassad kompetens utan att osynliggöra våldsutsatta kvinnor samt bevarar den upparbetade kännedomen om Kvinnofridslinjen. Båda myndigheterna lyfte problematiken i att det saknas spetskompetens för målgrupperna runt om i landet vilket kan påverka samtalen då det inte finns så många verksamheter att hänvisa till. Socialstyrelsen tog upp att mäns upplevelser av våldsutsatthet kan skilja sig åt utifrån sexualitet och lyfte vikten av kompetens att bemöta män som både är utsatta och förövare – det är viktigt att inte misstro männen samtidigt som professionella inte ska medverka till att underlätta för fortsatt våldsutövande.

I dialogmöten med hbtqi-strategiska myndigheter lyftes, likt i mötena med organisationerna, vikten av målgruppsanpassad kompetens för de som ska bemanna telefonstödet. Socialstyrelsen poängterade, med hänvisning till sina erfarenheter av stöddinjen *Välj att sluta*, att spetskompetens och god tillgänglighet är extra viktigt för grupper som är svåra att fånga. Majoriteten av myndigheterna framhöll att kommunikationen kring vem stödet är till för är centralt oavsett hur telefonstödet kommer organiseras. En specifik linje riktad till transpersoner bör kommunicera mervärdet av detta och måste motsvara förväntningarna i kompetens och bemötande.

De hbtqi-strategiska myndigheterna hänvisade till mer målgruppsnära organisationer för rekommendationer över hur telefonstödet ska organiseras.

Sammanfattning av forsknings-sammanställningen

Forsknings-sammanställningen hade fokus på tendenser och utmaningar i våldsutsatta mäns hjälpsökande i en nordisk kontext med nedslag i forskning från Storbritannien och Australien. I forsknings-sammanställningen konstaterades att forskningen om våldsutsatta män fortfarande är begränsad och att det saknas större jämförande studier kring mäns upplevelser av våld och hjälpsökande, däribland ur en svensk kontext.

Den forskning som finns visar på många likheter med det som lyftes av olika organisationer i dialogmöten. Exempelvis att stödbehoven hos våldsutsatta män liknar de hos våldsutsatta kvinnor och att en stigmatisering av offerskap i kombination med begränsande maskulinitetsnormer kan utgöra hinder i mäns hjälpsökande. Likaså lyftes att våldsutsatta män kan ha svårt att se sig som våldsutsatta och relatera till begrepp som offer och våld i nära relation. Ett tema som återfinns i flera studier är rädslan för att inte bli trodd eller att själv bli misstänkliggjord eller förlöjligad i kontakt med polis och andra myndigheter och till viss del också i det egna sociala nätverket.

För olika grupper av män finns vissa specifika hinder för hjälpsökande; för homo- och bisexuella män exemplifieras hot om outing, för män med migrationsbakgrund att våldet kunde vara relaterat till uppehållstillstånd.

Forskningen pekar på att psykiskt våld är den vanligaste våldstypen som män söker stöd för vilket exemplifieras med förnedrande behandling, kontroll och kritik av föräldraförmåga och maskulinitet.

Många studier lyfter att det finns färre särskilda hjälpinsatser för våldsutsatta män jämfört med våldsutsatta kvinnor och att det finns behov av stödinsatser med låg tröskel som är specifikt utformade för och riktade till våldsutsatta män. I marknadsföringen av sådana stödinsatser kan ordval ha stor betydelse. En rekommendation som lyfts i forskningen är att använda andra begrepp än ”våld”.

Då det överlag finns färre stödlinjer riktade till män lyfter vissa studier att en sådan kan få samtal från män som inte är våldsutsatta men som upplever andra former av kriser, exempelvis psykisk ohälsa, arbetslöshet.

Sammanfattning av intervjuer med nationella stödlinjer för våldsutsatta i Danmark, Norge och Finland

Representanter från tre nationella stödlinjer för våldsutsatta intervjuades, Lev Uden Vold, LUV (Danmark), Vold- og overgrepslinjen, VO-linjen (Norge) och Nollalinja (Finland). Samtliga stödlinjer riktar sig till alla våldsutsatta oavsett kön, närstående och yrkesverksamma. Stödlinjen LUV har också våldsutövare som målgrupp. Samtliga stödlinjer har även stöd via chatt och har genom detta sänkt tröskeln för att söka stöd och breddat målgrupperna.

Alla representanter menade att ha en enda stödlinje har den fördelen att den som tar kontakt vet att de har hamnat rätt. Samtidigt lyftes att det finns utmaningar vad gäller att nå ut till våldsutsatta män och hbtqi-personer och att dessa målgrupper kan uppleva att deras situation inte är i fokus för en stödlinje som främst används av kvinnor som utsätts för våld av män. Det saknades underlag för att kunna följa upp hbtqi-personers kontakter med stödlinjerna. Andra fördelar som framhölls med att ha en enda stödlinje är att stödbehovet och erfarenheter av skam, stigma och skuld är liknande oavsett kön. Vidare lyftes kostnadseffektivitet och fördelen med att samla bred kompetens om våld på samma plats.

Kommunikationen är viktig för att nå målgrupperna. Samtliga stödlinjer har erfarit att det kan vara svårt för män att identifiera sig som våldsutsatta. Det rekommenderades att använda beskrivningar av våldet och inte bara ordet våld samt riktad annonsering till våldsutsatta män och hbtqi-personer.

Alla stödlinjer hade erfarenhet av samtal som inte handlar om våldsutsatthet och rekommenderade en förberedelse för detta i hänvisningssystemet.

Förväntat antal samtal

Som ett underlag för tillräcklig bemanning gjordes en uppskattning av ett förväntat antal samtal från våldsutsatta män och transpersoner. Det var svårt att uppskatta antalet samtal eftersom det inte fanns några liknande verksamheter att jämföra med och på grund av att prevalensmätningar av våldsutsatthet generellt inte kan ge en bild av hur många som är benägna att anonymt söka stöd via telefon. Öppettider och målgruppernas kännedom om stödet är andra faktorer som påverkar antal samtal. Kvinnofridslinjen, som är öppen dygnet runt och har hög kännedom hos kvinnor²⁵, har använts som jämförande källa.

Våldsutsatta män

Uppskattningen av förväntat antal samtal från våldsutsatta män baserades på några centrala källor: statistik över samtal till Kvinnofridslinjen²⁶; antal polisanmälda brott i parrelation år 2021; och Brottsförebyggande rådets rapport från 2014, *Brott i nära relationer. En nationell kartläggning*²⁷. Uppskattningen baserades på flera antaganden och tog inte hänsyn till alla

²⁵ Enligt senast Sifomätning 2022 kände 53 procent av tillfrågande kvinnor till Kvinnofridslinjen.

²⁶ Under 2021 besvarades 192 samtal vid Kvinnofridslinjen där den som ringde var en våldsutsatt man. Det är dock inte rimligt att anta att ett riktat telefonstöd enbart skulle fånga upp de samtal från våldsutsatta män som redan idag är benägna att ringa till Kvinnofridslinjen. Ett tydligt tilltal till våldsutsatta män förväntas öka antalet samtal.

²⁷ Rapporten är baserad på Nationella trygghetsundersökningen (NTU).

faktorer som kan spela in, till exempel könsrelaterade variationer i benägenheten att polisanmäla brott i parrelation.

Mot denna bakgrund bedömdes det som rimligt att anta att antalet samtal från våldsutsatta män inte skulle överstiga 1 800 samtal på ett helår, vilket motsvarar 1 575 samtal under perioden som telefonstödet var öppet under 2023 (tio och en halv månader).

Våldsutsatta transpersoner

Uppskattningen av förväntat antal samtal från våldsutsatta transpersoner innebar särskilda utmaningar. Könsidentitet registreras inte utifrån självidentifikation i Sverige och transexfarenhet registreras inte alls. Andelen som identifierar sig som transperson i Sverige är okänt, dock visade Folkhälsomyndighetens nationella representativa folkhälsoundersökning, *Hälsa på lika villkor* (HLV) från år 2021, att 0,5 procent rapporterade transidentitet. Omräknat i antal motsvarar detta cirka 41 270 transpersoner över 18 år i Sverige²⁸.

Uppskattningen försvårades av att det inte finns någon svensk forskning om transpersoners utsatthet för våld i nära relationer. Internationell forskning har pekat på högre prevalens för partnervåld för transpersoner än den som visas i forskning om cispersoners utsatthet²⁹. Utsatthet för sexuellt våld bland transpersoner i Sverige har däremot undersökts av Folkhälsomyndigheten i flera rapporter³⁰. Rapporterna visar på höga andelar utsatthet för sexuellt våld, inklusive en i jämförelse med cispersoner hög andel med erfarenhet av sex mot ersättning.

Under 2021 hade RFSL Stödmottagning³¹ kontakt med 33 klienter som själva uttryckte transidentitet, dock är detta inget som RFSL Stödmottagning standardiserat frågar om så siffran kan vara missvisande. Dock är det noterbart att en för målgruppen känd aktör har få kontakter. Ur Kvinnofridslinjens statistik har det inte varit möjligt att utläsa antal kontakttagande transpersoner.

Baserat på denna samlade information gjordes en uppskattning om 0-5 samtal per vecka från våldsutsatta transpersoner. Detta ger ett maxantal på 260 samtal på ett helår, vilket motsvarar 228 samtal under perioden som telefonstödet var öppet under 2023 (tio och en halv månader).

²⁸ Baserat på 2021 års folkmängd.

²⁹ Nationellt centrum för kvinnofrid (2018). *Våld mot hbtq-personer – en forsknings- och kunskapsöversikt* (NCK-rapport 2018:1).

³⁰ Folkhälsomyndigheten (2015). *Hälsan och hälsans bestämningsfaktorer för transpersoner: En rapport om hälsoläget bland transpersoner i Sverige*. Folkhälsomyndigheten (2017). *Sexualitet och hälsa bland unga i Sverige: UngKAB15 – en studie om kunskap, attityder och beteende bland unga 16–29 år*. Folkhälsomyndigheten (2019). *Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) i Sverige 2017 – Resultat från befolkningsundersökningen SRHR2017*.

³¹ RFSL Stödmottagnings målgrupp är hbtqi-personer som blivit utsatta för trakasserier, hot och våld. Stödmottagningen riktar sig också till närstående och vänner till våldsutsatta hbtqi-personer samt personer som i sitt yrke möter våldsutsatta hbtqi-personer.